

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Had- és Rendészettudományi Szekció

Budapest, 2023. április 18-20.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Rendészettudományi Kar

**Terrorfenyegetett sport rendezvények biztosításának
magánbiztonsági aspektusai**

Jelige: Magánbiztonság

Pályamunka lezárásának időpontja: *2021. november*

2023.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Biztonság	4
2.1. Magánbiztonság helyzete és szerepe napjainkban	5
3. Terrorizmus	8
3.1. Terrorizmus fejlődése	9
3.2. A célpont kiválasztás függvénye.....	11
3.3. Terrorista támadási ciklus.....	11
3.3.1. <i>Terrorista támadási ciklus elemei:</i>	<i>12</i>
3.4. Esettanulmányok:	14
3.4.1. <i>1972-es müncheni terrortámadás</i>	<i>14</i>
3.4.2. <i>2001. 09. 11-ei terrortámadás.....</i>	<i>17</i>
3.4.3. <i>2013-as Bostoni Maratoni robbantás</i>	<i>18</i>
4. Sportrendezvények.....	21
4.1. Sportrendezvények jelentősége	21
4.2. Sportrendezvények, mint ideális célpontok	21
5. A magánbiztonság hozzáadott értéke a sportrendezvények biztosításához	24
5.1. A magánbiztonság alkalmazásának előnyei egyes feladatokban	24
5.2. A magánbiztonság szerepe egyes biztosítási feladatokban.	26
6. Javaslatok.....	42
6.1. Biztosítási feladatokban rejlő lehetőségek	42
6.1.1. <i>Tudatosítás</i>	<i>42</i>
6.1.2. <i>Alacsony profilú biztosítás és Steward-ok megjelenésének a kritikája</i>	<i>43</i>
6.1.3. <i>Technikai oldal fejlesztése.....</i>	<i>44</i>
7. Jövőbeli lehetséges fejlődési irányok.....	46
8. Összegzés	47
9. Irodalomjegyzék.....	48
10. Ábrajegyzék	51

1. Bevezetés

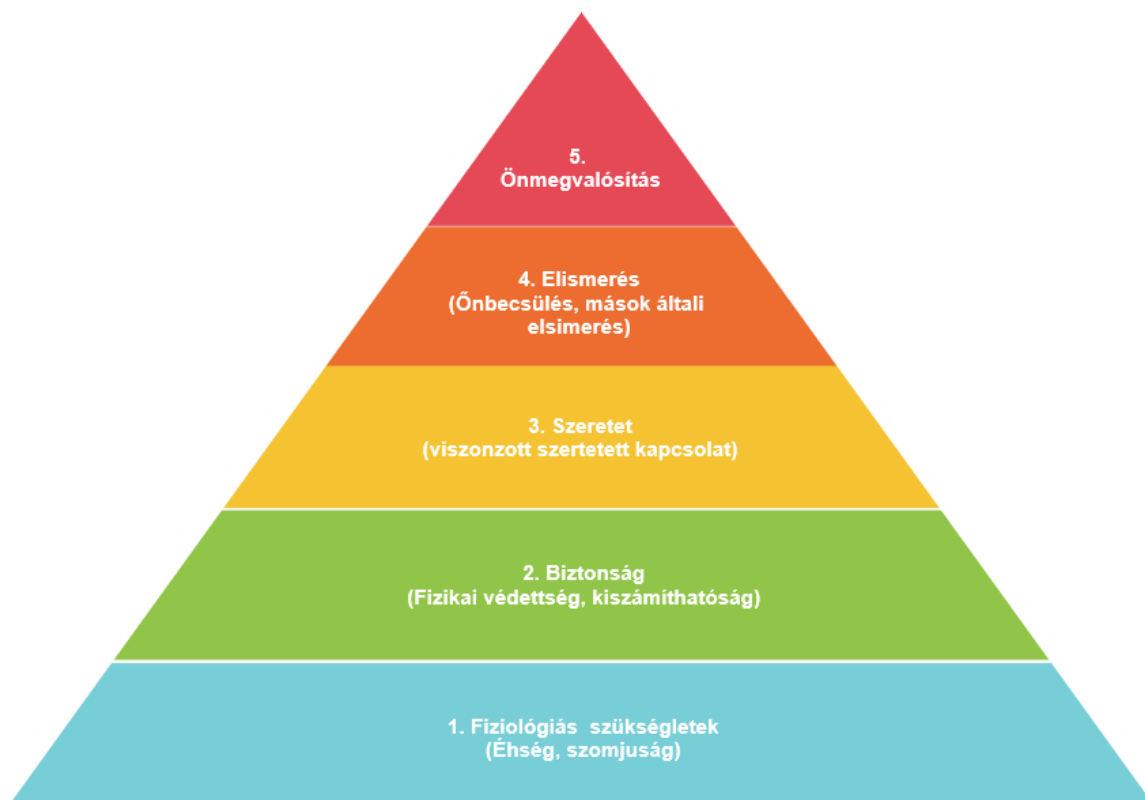
A Tudományos Diákköri dolgozatom témájának kiválasztásánál a személyes érintettség és érdeklődés, valamint szakmai szempontok is közre játszottak, a dolgozatommal hozzá kívánok járulni a biztonság megteremtéséhez. Volt középiskolai osztályfőnökömnek köszönhetően, mint önkéntes rendező tevékenykedhettem a 2019-es Maccabi Európai Játékokon, mely után az egyetemi tanulmányaim alatt is kiemelten érdekelték a különböző terrorizmust, és annak okaival foglalkozó tárgyak, valamint foglalkoztatott, hogy a témában mindig előtérbe kerülő hivatásos szervek munkája mellett, milyen hozzáadott értéke van a magánbiztonságnak a terrorizmus elleni harcban. Ami a dolgozatom témáját végül véglegesen meghatározta az a 2. éves nyári szakmai gyakorlatom volt, amit a MAZSIHISZ Biztonsági Szolgálatánál tölthettem, ahol hallhattam mind a terrorfenyegetett területekről, valamint a kihívásról, amit a Maccabi Játékok biztosítása jelentett az abban résztvevők részére. A dolgozat témája véleményem szerint rendkívül aktuális globálisan, valamint hazánkban is, tekintve hogy hazánkban 2010-ben nemzetstratégiai ágazat lett a sport, melynek része volt az elhatározás, hogy minél több nemzetközi sportrendezvényt kell hazánkba csábítani. Ennek eredményeként, míg 2010-ben 34 ilyen rendezvénynek adott otthont hazánk, 2017-ben ez a szám meghaladta a 100-at.¹ Ezen felül is a téma aktualitását mutatja, hogy a 2015-ös Stade de France stadionnál elkövetett támadás után, idén a részben hazánkban játszott Labdarúgó Európa bajnokság budapesti mérkőzésén robbantásra készülő elkövetőt kellett elfognia a Terrorelhárítási Központnak. A TDK dolgozatomban egy Magyarországon lebonyolításra került nagy nemzetközi figyelemmel kísért megasportrendezvény vizsgálatával, szakértők és rendészeti szakemberek tárgykörben már megjelent, lektorált tanulmányainak szintetizálásával, saját élményeim és tapasztalataim, valamint a képzés során megszerzett tudással, továbbá az interneten és a Nemzeti Közszerológati Egyetemi Központi Könyvtár és Levéltárban felelhető releváns anyagok feldolgozásával, fogom megvizsgálni, és bebizonyítani, vagy megcáfolni hipotézisem, ami pedig az, hogy „a terrorizmus elleni küzdelemben hatékony szereplő a magánbiztonság”. Ennek eredményéből kívánok következtetéseket levonni, és javaslatokat tenni a sportrendezvények jövőbeli biztonságosabbá tételéhez.

¹ Magyar Sporttudományi Füzetek XVII., Magyar Sporttudományi Szemle különszáma 2018., A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon ISBN 978-615-5187-13-1 p. 7 <https://mstt.hu/wp-content/uploads/2019/10/MSTFXVII-Sportturizmus-2018-1212.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 31.)

2. Biztonság

A terrorizmust vizsgálva látszik, hogy annak célja a félelemkeltés és az azon keresztüli akaratérvényesítés, így viszont mielőtt a terrorizmussal foglalkoznánk, bemutatom, hogy mi az, amit a terrorizmus el akar venni, a biztonságot, vagy legalábbis annak érzetét.

A biztonság tehát egy emberi szükséglet, melynek meglétét nem feltétlen, de hiányát annál inkább érzékeljük. Ennek megfelelően a Maslow piramisban (szükséglet piramis) a biztonság, a fiziológiai szükségletek, vagyis az oxigén, víz, élelem után rögtön a második helyen szerepel.

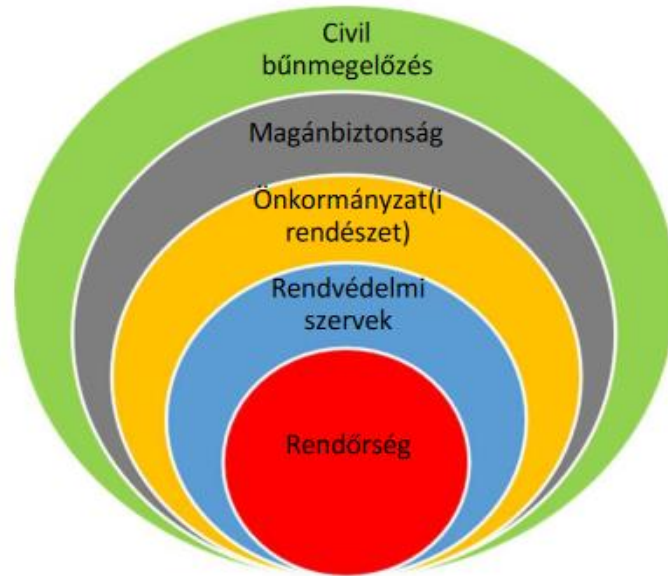

1. ábra: Maslow szükséglet piramis, saját készítésű ábra A. H. Maslow (1943): A Theory of Human Motivation alapján <http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> (letöltés ideje: 2021. 10. 11)

Azonban ez a megközelítés inkább csak egy érzetként fogalmazza meg a biztonságot. Ennél egy tudományosabb megfogalmazást ad a Rendészettudományi Szaklexikon, amely szerint a biztonság egy „többtényezős, komplex fogalom, amely az... külső és belső veszélyektől, fenyegetéstől mentes állapotát fejezi ki.”² Nemzeti Hitvallásunk szerint pedig „Valljuk, hogy a polgárnak és az államnak közös célja... a biztonság, a rend... kiteljesítése.” Ebből is látszik, hogy a biztonság megteremtése kollektív termék, melyhez nem elegendő egy ember vagy

² Boda József (szerk.): Rendészettudományi Szaklexikon, Budapest, Dialóg Campus, Bp., 2019. biztonság címszó p.66

szervezet munkája.³ Ez lényegében már el is vezet minket a komplementer rendszethez, mely szerint, a biztonság megteremtése társadalmi kooperáció és kollektív munka terméke, melyben a Rendőrség és a rendvédelmi feladatokat ellátó szerveken kívül fontos szereppel rendelkeznek az önkormányzatok, a magánbiztonság szereplői és az önvédelmi szervezetek is.⁴

2. ábra: Komplementer rendszet Forrás: Dr. habil. Christján László - dr. Rottler Violetta (2019): *A biztonság megteremtésének új megközelítése: komplementer rendszet* p. 2. (letöltés ideje: 2021. 10. 06.)
<http://real.mtak.hu/119394/1/Abiztonsagmegteremtesenekujmegkozelitesekomplementerrendszet.pdf>

Bár a komplementer rendszeti modell elsősorban a közbiztonság megteremtésére vonatkozik, véleményem szerint a köz-, illetve magánterületek közötti határ elmosódásával szinte minden területre érvényes lesz. Mivel párbeszéd és együttműködés nélkül nem biztosítható sem egy szálloda, sem egy sportrendezvény, melyet a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvények esetén jogszabály is kötelezővé tesz⁵, nyilván a résztvevő felektől függ, hogy ezt mennyire töltik meg tartalommal és értékkel az optimális biztonság elérése érdekében és mennyire csak a „kötelezőt” akarják hozni a biztosításban résztvevők.

2.1. Magánbiztonság helyzete és szerepe napjainkban

Hazánk rendszerváltását megelőzően nem beszélhetünk magánbiztonságról, mivel a biztonságot az állam szolgáltatta, mint közbiztonságot. Bár tiltva nem volt, magántulajdon nélkül nem volt rá igény, nem volt megbízói oldal, valamint az állam még részben sem akarta kiadni a kezéből az erőszakmonopóliumot és ennek megfelelően nem engedett teret semmiféle

³ Finszter Géza: Közbiztonság és Jogállam. *Jog-Állam-Politika* 2009. évi 3. szám p. 170

⁴ Boda (2019.) i. m. Komplementer rendszet címszó p. 331

⁵ 2004. évi I. törvény a Sportról 68/A. §

alulról történő önszerveződéseknél.⁶ A rendszerváltást követően a magán tulajdon megjelenésével, valamint a bűnügyi statisztikák romlásával megjelent az igény a magánbiztonsági szolgáltatások iránt. A korábbi rendőrségi feladatokat és egyéb korábbi állami feladatokat is elkezdtek átruházni a magánbiztonsági szektorra, például a sportrendezvények biztosítását, ami addig egészében a rendőrség feladatai közé tartozott, de hasonló feladatátruházás történt az üzemrendészet megszűnésével is melynek feladatait részben az 1998. évi IV. tv. alapján a klasszikus magánbiztonság vitte tovább, míg a kritikus infrastruktúra törvényileg szabályozott védelmét az 1997. évi CLIX. tv. alapján a fegyveres biztonsági őrök felállításával oldották meg.⁷ A magánbiztonság térnyerését vizsgálva az Európai Unió 2008-ban kiadott egy tanulmány kötetet (Fehér Könyv) amiben arra jutottak, hogy a magánbiztonság térnyerésének okai a köz- és magánterületek közötti határok elmosódása, a rendőrség túlterheltsége és fiskális okok vannak, például hogy a közbiztonság csak az állam általi fenntartása finanszírozható. Az adatok szerint ugyan ebben az évben csatlakozott hazánk azon másik 9 európai ország közé, akiknél nagyobb volt a magánbiztonsági szolgáltatók összesített állománya, mint az állami biztonsági szervek összesített létszáma. 2020-ra ezek az adatok úgy alakultak, hogy hazánkban a magánbiztonsági vállalkozások száma 6461, míg az érvényesen kiadott személy és vagyonőri igazolványok száma 96008 volt.⁸ Ezzel szemben a rendőrség állománya a legfrissebb 2018-as adat szerint mindössze 39 423⁹ fő volt. Ezen létszám közti különbség, pedig erősíti a magánbiztonság bevonását a biztonság megteremtésében szinte minden területen, hiszen Finszter Géza szerint „*A rendészeti funkciók közül a legáltalánosabb és leghatásosabb a jelenlét.*”¹⁰ A jelenlét aktív fenntartásához pedig nagylétszámú emberállományra van szükség. A magánbiztonság a jellegéből fakadóan legfőképp a bűncselekmények elhárításának első két szakaszára, vagyis a megelőzésre és a megszakításra helyezi a hangsúlyt, míg a rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége mellett dominánsabban van jelen a bűnüldöző tevékenység. Az állam a magánbiztonság bűnmegelőzésben való szerepét felismerve a 2013-as Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiában¹¹ szerint „*A bűnmegelőzésben az*

⁶ Dr. Christián László (szerk.) (2014): A magánbiztonság elméleti alapjai. Budapest, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt. ISBN 978-615-5305-47-4 p. 10

⁷ Dr. Christián László (szerk.) (2014): i. m. p. 11-14

⁸ Dr. Christián László, Lippai Zsolt (2021): Kakukktójas vagy új rendészeti alappillér?, in Csaba Zágón, Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk): "Tehetség, szorgalom, hivatás", Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, ISBN: 978-615-81879-0-9, DOI: 10.37372/mrttvpt.2021.1.1 p. 18

⁹ KÖZBIZTONSÁG, RENDŐRSÉG 2020,

https://www.parlament.hu/documents/10181/4483210/Infotablo_2020_43_kozbiztonsag_rendorseg_2020.pdf/400156db-4083-178a-0818-dda81fb18ffd?t=1591606781168 (letöltés ideje: 2021. 10. 06.)

¹⁰ Finszter Géza (2013): A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer. Budapest, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt. ISBN 978-615-5344-24-4 p.76

¹¹ 1744/2013. (X. 17.) Korm. hat. a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról

állami szervezeteken kívül... a gazdaság szereplői,... vesznek részt.” Mindezek ellenére azonban kijelenthető, hogy a magánbiztonság a rendszerváltás óta nem tudta betölteni azt a szerepet, amelyet betölthetne a rendészeti rendszerben.¹² Hatalmas fejlődési potenciál van még a magánbiztonsági szegmensben, aminek eléréséhez azonban szemléleti és felügyeleti változások, valamint jogszabályi modernizálások is szükségesek lennének.

¹² Christián László, Rottler Violetta (2021): Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020. *Glossa luridica VIII. évfolyam, 1-2. szám Budapest, 2021 Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar*, p. 175

3. Terrorizmus

A terrorizmus definíciójának meghatározása rendkívül nehéz mivel rengeteg egymástól eltérő cselekményről kellene egy definíciót alkotni, amit nehezít hogy ezen cselekmények megjelenési formái, külső körülményei, céljai, eredményei, illetve módszerei is különbözőek.¹³ Bár abban sokan egyetértenek, hogy szükség lenne egy nemzetközileg elfogadott definícióra, azonban eddig ez nem született meg. Ennek előnye lenne hogy egy egységes meghatározással nemzetközi szinten is egyértelműen meg lehetne különböztetni a terrorcselekményt a szabadságharcától, el lehetne dönteni, hogy mely országok támogatják a terrorizmust, továbbá kiderülne hogy egy terrorizmus ellen kirobbant háborúnak mennyi az igazságtartalma.¹⁴ Valószínűleg pont ez az oka a megegyezés hiányának, hiszen a definíciót és ezzel együtt a felsorolt kérdéseket mindenki a saját szemszögéből, a saját kultúrájából, vallásából, végső soron a saját igazsága szerint közelíti meg. Ezt a helyzetet Prof. Boaz Ganor az Institute for Counter-Terrorism alapítója és vezetője foglalta össze, miszerint „*A terrorizmus definiálásáért vívott küzdelem néha olyan nehéz, mint maga a terrorizmus elleni harc.*”¹⁵

A terror főnév a latin *terreo* szóból származik, amely ijedtséget, rémületet jelent. Jelenlegi jelentéstartalmában először a francia forradalom idején használták a jakobinus terrorra, mint „*régime de la Terreur*”.¹⁶ Benjamin Netanjahu korábbi izraeli miniszterelnök szerint „*A terrorizmus a polgárokon gyakorolt szándékos, módszeres erőszak, mely az általa kiváltott félelmen keresztül politikai célokat kíván megvalósítani... Erőszak alkalmazása ártatlan embereken, akik legitimnek nyilvánított konfliktusterületen kívül tartózkodnak.*”¹⁷ Dolgozatomban – a fentiekén túl – a NATO által egységesen alkalmazott katonai megközelítést elfogadva „*a terrorizmus erő, vagy erőszak személyek, vagy vagyontárgyak elleni törvénytelen alkalmazása, illetve azzal való fenyegetés abból a célból, hogy kormányokat, vagy társadalmakat befolyásoljanak, vagy félemlítsenek meg valamilyen politikai, vallási, vagy ideológiai cél elérése érdekében.*”¹⁸

¹³ Dr. Havasi Zoltán r. dandártábornok: A terrorizmus és a jog. *Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények*, 7. évfolyam 4. szám, 2003/4. p. 1.

¹⁴ Dr. Serbakov Márton Tibor: A terrorizmus definíciójának kérdése https://ujbtk.hu/dr-serbakov-marton-tibor-a-terrorizmus-definiojanak-kerdese/#_ftnref64 (letöltés ideje: 2021. 11. 03.)

¹⁵ „*The struggle to define terrorism is sometimes as hard as the struggle against terrorism itself.*” Dr. Serbakov Márton Tibor fordítása, Boaz Ganor: Defining Terrorism – Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter? <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter#gsc.tab=0> (letöltés ideje: 2021. 10. 20.)

¹⁶ Krajnc Zoltán (szerk.): Hadtudományi szaklexikon. Budapest, Dialóg Campus, Bp., 2019. terrorizmus címszó p. 1085

¹⁷ Benjamin Netanjahu (1995): *Harc a terrorizmus ellen.* Pécs, Alexandra kiadó p. 12. ISBN: 9633671906

¹⁸ Krajnc (2019.) i. m. p. 1085.

3.1. Terrorizmus fejlődése

A terrorizmus lehetséges aktuális célpontjainak, illetve az alkalmazott támadási módszereinek megértéséhez fontos felismerni, hogy a terrorizmus nem egy statikus jelenség, hanem olyan, amely folyamatosan változik az elhárítására végzett munka hatására, igazodik az éppen aktuális trendekhez, technológiákhoz. Ez a jelenség figyelhető meg abban is, hogy 1990-ig a támadások célpontjai főleg katonai, vagy állami létesítmények, területek voltak, amelyekkel egy jól definiált célt akartak elérni, például foglyok szabadon engedése¹⁹ valamint a támadások egy jelentős részében próbálták kerülni az áldozatokat.²⁰

A bipoláris világrend felbomlásával azonban a korábbi kapitalista és szocialista blokkok közötti feszültséget, szembenállást felváltották az olyan kulturális jellegű szembenállások, mint például a nyugati és az iszlám kultúráé.²¹ A terrorszervezetek alkalmazkodtak az új globális berendezkedéshez, megváltozott a szervezeti felépítésük, elkövetési módszereik valamint a célpontok köre is. A támadások célja már nem egy egyértelmű követelés érvényesítése, hanem csupán az áldozatok számának maximalizálása és a félelemkeltés lett. Ennek alárendelve változtak a támadások elkövetési módszerei és célpontjai is, előtérbe kerültek az úgy nevezett puha célpontok, ide tartoznak például a különböző zenés-táncos rendezvények, bevásárló központok, sportesemények, lényegében azok a gyengén védett vagy nehezen védhető helyek, ahol nagyszámú ember tartózkodik és a támadás nagy médiavisszhangot tud elérni. Ennek egyik példája az al-Kaida által elkövetett 2001.09.11-ei támadás, melynek célja már az áldozatok számának maximalizálása, a félelemkeltés, a médiavisszhang és kulturális szimbólumok megsemmisítése volt. Bár a Fekete Szeptember által elkövetett 1972-es müncheni olimpiai támadásra adott válaszként történt az önálló terrorellenes küzdelem intézményének az életre hívása,²² azonban a szeptember 11-ei események voltak azok, amelyek után meg lett hirdetve a terrorizmus elleni globális háború, ami által minden tekintetben nagyobb figyelmet kapott a terrorizmus felderítése és elhárítása.

A felderítés és az elhárítás fejlődésével a terrorizmus módszerei is változtak, ez főleg abban nyilvánult meg, hogy a felderítő szervek egyre hatékonyabbá válásával egy nagy bekerülési költségű, sok embert és tervezési időt igénylő támadást egyre nehezebbé vált kivitelezni, mert egyre könnyebben kerülhettek felderítő szervek látókörébe. Ezt mutatja, hogy míg a 2001.

¹⁹ Jasenszky Nándor (szerk.) (2019.): Mindennapi biztonság kézikönyv. Budapest, Terrorelhárítási Központ p. 7 ISBN: 978-615-00-5650-0

²⁰ Például: Axel Springe székházi robbantás Jasenszky (2019.) i. m. p. 10.

²¹ Jasenszky (2019.) i. m. p. 7.

²² Jasenszky (2019.) i. m. p. 7.

szeptember 11-ei terrorcselekmény bekerülési költsége a CIA számításai szerint 500 ezer dollárba került, valamint rengeteg időt vett igénybe az előkészítése, mint például a terroristák pilóta képzése, addig a 2004. március 11-ei madridi robbantásnál megközelítőleg 10 ezer euróba kerülő robbanóanyagot használtak. Ezeknél még kisebb bekerülési költsége volt a 2015-ös párizsi terrortámadás sorozatnak, ami a számítások szerint már csak 3-5 ezer euróba került.²³ Ennek a folyamatnak a részei például az Izraelben vagy Angliában történő késes támadások. Ez a formula végül az Iszlám Állam 2006-os megjelenésével fejlődött tovább, amikortól a terrrorszervezetek már elsősorban nem eszközt és élő képzést, hanem csak ideológiát, valamint talán „best practice”²⁴-nek nevezhető anyagokat adtak az elkövetőknek az interneten keresztül, ezzel létrehozva az úgynevezett „lone wolf terrorism”-t. Amelynek a veszélyességéről Barack Obama volt amerikai elnök is beszélt a 2011-ben Anders Breivik által végrehajtott mészárlás után, mely szerint: „*A kockázat, ami miatt különösen aggódunk jelenleg, a magányos 'farkas' terrorista, aki egyetlen fegyverrel képes széles körű mészárlást végrehajtani, mint amelyet Norvégiában láttunk nemrég.*”²⁵ Ezen egyik „képzési” példája az al-Kaida gondozásában megjelent Inspire magazin, melyben az interneten keresztül próbálnak új „harcosokat” toborozni, a már kint élőket buzdítani, mozgósítani, valamint instrukciókkal, és lehetséges terrorakciók terveivel ellátni őket, ez az úgy nevezett „open source jihad”²⁶. Az Inspire hasábjain többek között foglalkoztak már a kuktából készülő IED²⁷ készítésével, „*How to make a bomb in the kitchen of your mom*”²⁸ címmel vagy például a nizzai és berlini terrortámadásnál is alkalmazott fűnyíró módszerrel „*The Ultimate moving machine*” címmel²⁹, mely módszereknek szinte nincs költsége, a végrehajtásukhoz pedig akár 1 ember is elég, de így is komoly pusztítást képesek végezni.

²³ Jasenszky (2019.) i. m. p. 8-9.

²⁴ Magyarul: Útmutató/ajánlás

²⁵ „the risk that we're especially concerned over right now is the lone wolf terrorist, somebody with a single weapon being able to carry out wide-scale massacres of the sort that we saw in Norway recently.”
<https://security.blogs.cnn.com/2011/08/16/obama-biggest-terror-fear-is-the-lone-wolf/> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

²⁶ Magyarul: Nyílt forrású dzsihád

²⁷ Magyarul: Improvizált robbanó eszköz

²⁸ Magyarul: Hogyan készíts bombát édesanyád konyhájában.

²⁹ BBC (2012): Two German Muslim converts admit terrorism offences Forrás: <https://www.bbc.com/news/uk-16861750> (letöltés ideje: 2021. 11. 02.)

3.2. A célpont kiválasztás függvénye

Mind a nemzetközi terrorszervezetek és a magányos elkövetők is a képesség³⁰ és indíték³¹ függvényében választanak célpontot, és támadási módszert. Ez által a célpont kiválasztás egy közgazdasági képlettel is leírható, vagyis hogy a befektetett „képesség” (ember, felszerelés, stb.) és a haszon megéri-e nekik. Például azonos haszonnál, a fizikához hasonlóan a gyengébben védett célpontot fogják megtámadni, mivel egy erő a gyengébb ellenállás irányába fog elmozdulni. Ezen mérlegelés látható a terrorszervezetek tevékenységében is, például hogy a különböző biztonsági ellenőrzések, detektorkapus és csomagröntgenes ellenőrzések hatására erőteljesen csökkent a gépeltérítések száma. Tehát a célponttá válás kockázatát azzal lehet csökkenteni, ha különböző védelmi intézkedésekkel növeljük, a támadók részéről szükséges befektetés mértékét, vagy ha csökkentjük a támadással okozható kár nagyságát.³²

3.3. Terrorista támadási ciklus

A különböző terrortámadások vizsgálatánál akár terrorszervezet, vagy magányos elkövető által, megfigyelhetők bizonyos azonosságok a támadás tervezésében és előkészítésében.³³ Ezáltal 8 elméleti részre bontható egy terrortámadás elkövetésének az eseményei. Azonban van olyan, hogy egy rész kimarad, vagy részek felcserélődnek, valamint az egyes részekre ráfordított idő is rendkívül változatos, mivel egyes cselekmények az első mozzanattól számítva órákon belül megtörténnek, míg egyes támadásokat akár hónapokig vagy évekig is terveznek, például a 2001. szeptember 11-ei támadássorozatot.³⁴ Egy sportrendezvényél azonban egy elhúzódó tervezés valószínűtlen, mivel a biztosítás megoldásai és volumene csak a rendezvény kezdete után figyelhetők meg. Ezáltal még több lehetőséget adva a rendezvényen, valamint a biztosításban résztvevőknek az esetleges felderítési és előkészítési cselekmények észlelésére a kezdeti felderítési, a támadást megelőző felderítési vagy a gyakorlási rész alatt. Ilyen események lehetnek például a túl kíváncsi résztvevők, akik a megmagyarázhatón túl is érdeklődnek az épületekről, helyszínekről, a biztonsági intézkedésekről vagy az őrségről. Továbbá amikor tesztelik a biztosításban résztvevők éberségét és a rezsim intézkedéseket,

³⁰ Támadók létszáma, képzettsége, felszerelése, külső segítség, stb.

³¹ Lényegében, hogy mit akarnak elérni a támadással, az adott célponttal mi a várható „haszon”, ilyen lehet például, hogy a társadalom melyik részében akarnak félelmet kelteni, például egy zsinagóga megtámadásánál.

³² Lippai Zsolt, Thieme-Eső Milán (2020b): A szállodák, mint puha célpontok In Csaba Zágon (szerk.): Közös kihívások – egykor és most, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata p. 164-165 ISBN 978-615-81441-1-7

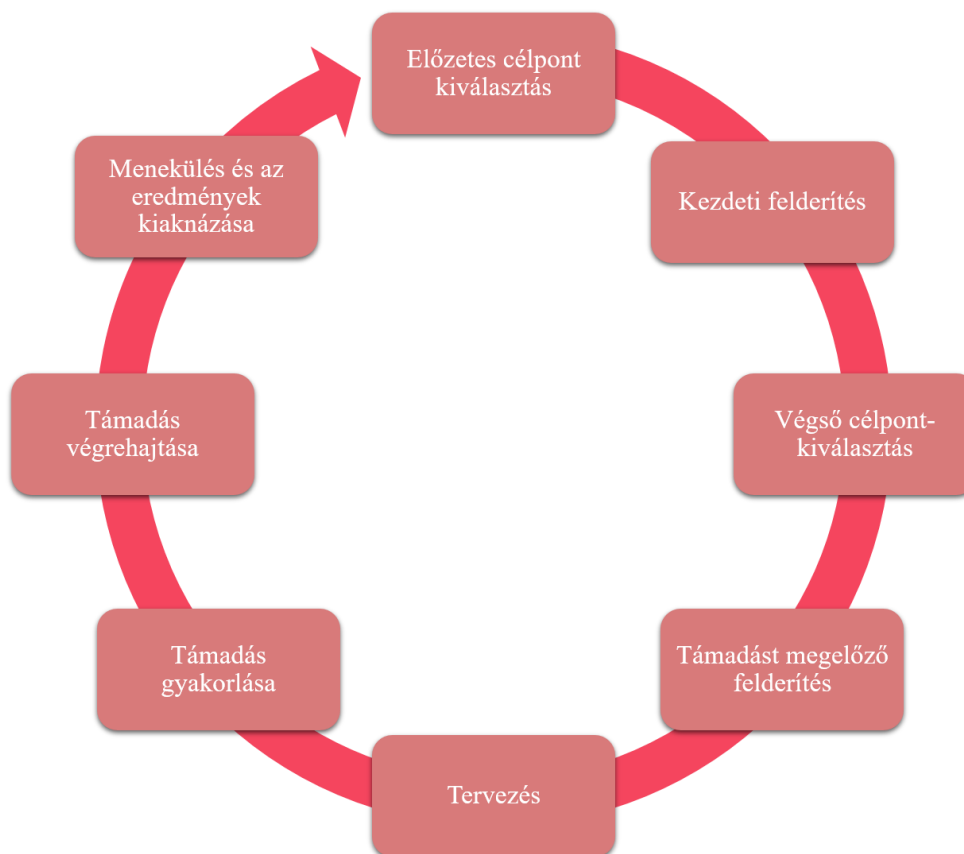
³³ Lippai Zsolt, Thieme-Eső Milán (2020a): A szállodák elleni terrortámadások elkövetésének módszerei.

Szakmai Szemle XVIII. évfolyam 2. szám p. 82

³⁴ Lippai, Thieme-Eső (2020b) i. m. p. 165

például elhagyott csomagokkal, nem megszokott szállítmányokkal vagy tiltott területekre, például ki/bejáratokhoz parkoló gépjárművekkel. Ilyen lehet még, ha valaki lefényképezi vagy lerajzolja a rendezvény alaprajzát vagy fényképeket készít a kamerákról, az őrségről. Kifejezetten ilyen cselekmény lehet, ha valaki hamis belépővel, vagy állami szerv képviselőjének álcázva magát próbál bejutni a területre vagy az azon belül is lezárt területekre.³⁵

3.3.1. Terrorista támadási ciklus elemei.³⁶

3. ábra: Terrorista támadási ciklus ábra magyar nyelvű fordítása
<https://www.dni.gov/nctc/jcat/index.html> (letöltés ideje: 2021. 09. 25.)

1. Az előzetes célpont kiválasztás

Ekkor valósul meg a képességek és indíték alapján az előzetes információk begyűjtése, majd a különböző célpontok vizsgálatával kiválasztják a megfelelő célpontot.

2. A kezdeti felderítés

³⁵ JCAT'S COUNTERTERRORISM GUIDE FOR PUBLIC SAFETY PERSONNEL
<https://www.dni.gov/nctc/jcat/index.html> (letöltés ideje: 2021. 09. 25.)

³⁶ Lippai, Thieme-Eső (2020b) i. m. p. 166-167

A kezdeti felderítés során, próbálják felmérni a célpont védelmi képességeit és a lehetséges kockázatokat, valamint hogy azok megegyeznek-e az előzetes információgyűjtés során szerzett, vagy vélt információkkal. Ebben a fázisban van a legnagyobb valószínűsége, hogy sikerül elrettenteni, vagy elterelni a támadókat, a látható védelmi elemekkel, az őrség látható éberségével, létszámával, vagy felkészültségével.

3. Végző célpont kiválasztás

Ekkor történik a felderítés során szerzett információk feldolgozása, ezek alapján annak meghatározása, hogy mekkora lehetséges kárt tudnak okozni, azzal mekkora médiavisszhangot tudnak elérni, valamint hogy a támadás eredménye megfelel-e a szervezet céljainak.³⁷ Ezek után következik annak az eldöntése, hogy az előzetes információkhoz képest a tényleges helyzet alapján továbbra is ez a célpont a legmegfelelőbb a befektetés/haszon elv alapján.

4. Támadást megelőző felderítés

Itt előfordul, hogy már a későbbi elkövetők is jelen vannak, megerősítik vagy cáfolják az eddigi információkat és egy sokkal mélyebb/alaposabb információgyűjtést végeznek, amelyek alapján már a konkrét támadási tervet lehet elkészíteni. Ilyenek lehetnek például az őrségváltások időpontjainak vagy a járőr útvonalak kifigyelése, alaprajzok beszerzése, megrajzolása stb.

5. Tervezés

A kockázatok elemzésével támadási tervet dolgoznak ki, beszerzik a szükséges felszerelést, fegyvereket, elsajátítják a szükséges kompetenciákat. A támadás titokban tartása érdekében sok esetben csak az utolsó pillanatban tájékoztatják a támadást végrehajtókat, mivel amit ketten tudnak az már nem titok.

6. A támadás gyakorlása

Gyakran elpróbálják a végrehajtást a támadást megelőzően, hogy azt kellőképpen elsajátítsák és kijöjjenek az esetleges hibák a tervezésnél, ez történhet szimulált környezetben vagy a helyszínen történő „lelépéssel” is, amikor gyakorolják a később végrehajtandó mozgásokat hogy azok rögzüljenek és időre menjenek. Például a 2016-os Nizzai támadást megelőző napokban az elkövető többször is végigvezetett a későbbi támadás útvonalán.

³⁷ 2008. szeptember 20.-ai Islamabad Marriott szálloda ellen elkövetett robbantásos cselekmény következtében 57 többségében pakisztáni állampolgárral végzett. Ennek hatására a támadást senki se vállalta magára. A Tálibok tagadták, hogy közük lenne hozzá, mivel nyilatkozatuk szerint nem céljuk ennyi helybélit megölni. Forrás: Lippai, Thieme-Eső (2020a) i. m. p. 85-87

7. A támadás végrehajtása

Ez a pont az, amikor már nincs vissza út, ha eddig nem sikerült a rendvédelmi szerveknek megállítani a támadókat, akkor a támadás be fog következni. A támadók ekkor előjönnek a rejtékhelyeikről, felveszik a felszerelésüket és indulnak a támadás helyszínére.

8. Menekülés és az eredmények kiaknázása

A támadók a terv alapján megpróbálnak elmenekülni, amennyiben nem öngyilkos akcióról volt szó, valamint ha nem volt a tervben hogy valaki fogságba esik, hogy aztán „átadhassa” az üzenetet. Az eredmények kiaknázásában fontos szerep jut a médiának, mely egyes hatásvadász beszámolókkal csak segíti a terrorszervezet célját a félelemkeltést. Ennek még fontos eleme amikor a különböző szervezetek magukra vállalják az eseményeket, ezzel is bemutatva tevékenységüket, újabb szimpatizánsok valamint támogatók reményében.

3.4. Esettanulmányok:

A következőkben néhány fontos esettanulmányt mutatok be a sportrendezvény biztosítás szempontjából jelentős terrorcselekményekről és azok hatásairól.

3.4.1. 1972-es müncheni terrortámadás

Az 1972-es müncheni olimpián történt terrortámadásban 12 áldozat és 5 elkövető veszítette életét, az esemény nagyon komoly biztonsági hiányosságokra világított rá az Olimpia szervezésében valamint a helyi rendőrség kompetenciáiban. Bár az események jó része már letisztázódott, vannak olyan visszatartott adatok, információk, amik csak az utóbbi időszakban közel 50 évvel az események után láttak napvilágot. Ez az esemény volt az egyik első terrorcselekmény a sportrendezvények történetében, ami nem csak a sportrendezvényekre, hanem a teljes rendészeti érára, és világra is hatással volt. Ezen esemény elindította a terrorelleni harcot³⁸ Európában és a világ nyugati felén, melynek következménye lett a TREVI (az EUROPOL³⁹ elődje) 1976-os megalakulása.

1972. szeptember 5-én 04:10 óra körül a Fekete Szeptember terrorszervezet nyolc tagja átmászott az olimpiai falu kerítésén a 25A kapu közelében.⁴⁰ Behatoltak a Connollystraße 31. alatti szállásra ahol izraeli, hongkongi és uruguayi sportolók voltak elszállásolva. Még a

³⁸ Jasenszky (2019.) i. m. p. 7.

³⁹ EUROPOL-ról bővebben: <https://www.europol.europa.eu/> (letöltés ideje: 2021. 11. 02.)

⁴⁰ Simon Reeve (2011): One day in September: The full story of the 1972 Munich olympics massacre and the Israeli revenge operation “wrath of the God”. New York, Arcade Publishing ISBN: 978-1-61145-035-4 p. 16

szálláson ellenállás közben megölték a terroristák Moshe Weinberg birkózó edzőt és a 6 napos háború veteránját Yossef Romano súlyemelőt. A szálláson a terroristák 9 túszt ejtettek, 5 izraeli edzőt és 4 sportolót. A terroristák 232 izraeli börtönben lévő arab fogoly, és 2 német terrorista szabadon bocsátását követelték 09:00-ig, amelyet az izraeli fél azonnal elutasított.⁴¹ Golda Meir akkori izraeli miniszterelnök szerint *"Ha mi (Izrael) engedünk, akkor egy izraeli sem érezheti úgy sehol a világon, hogy biztonságban van...Ez a legrosszabb fajta zsarolás."*⁴² A terroristák az első ultimátum lejárta előtt hosszabbították azt meg 12:00-ra melyet később 17:00-ra nyújtottak.⁴³ 16:30-kor a német rendőrség behatolásra készült, melyet a német televízió élőben közvetített, így arról a terroristák is tudomást szereztek és azzal fenyegették a rendőrséget hogy ha bejönnek, lelövik a túszoikat, így a rendőrök visszavonultak.⁴⁴ 18 órakor végül a terroristák megváltoztatták követelésüket és a túszokkal Kairóba akartak távozni.⁴⁵ Két helikopter szállította el őket a Fürstenfeldbruck-i NATO reptére⁴⁶ ahol az elkészített terv szerint megközelítőleg 200 méterre szálltak le a repülőgéptől, hogy helyet és időt adjanak a lövészeknek a terroristák kilövésére.⁴⁷ Azonban 2 terrorista elment felderíteni a repülőt mielőtt mindenki elindult volna. A gépet üresen találták mivel bár a terv szerint ott lettek volna, a személyzetnek beöltöztetett rendőrök, ők azonban rádió hiányában jelzés nélkül, elhagyták a pozíciójukat.⁴⁸ A helikopterhez visszatérő terroristákra végül tüzet nyitottak a lövészek és az egyiket el is találták. Ekkor kezdődött a tűzharc, azonban a rendőrök létszámhiányban voltak, és a helikopter elhelyezkedése miatt nem láttak rá megfelelően a terroristákra valamint a pozícióikból fakadóan kereszttüzbe kerültek a lövészek egymással. A tűzharc közben a terroristák lelőtték a túszoikat, valamint egy kézigránátot is bedobtak hozzájuk, az egyik helikopterbe.⁴⁹ A tűzharcban mind a 9 túsza, egy rendőr, és 5 terrorista életét veszítette. A rajtaütést túlélő 3 terroristát a hatóságok elfogták, az ő szabadon engedésüket megközelítőleg egy hónappal később a Lufthansa 727-es gépének az eltérítésével érte el egy másik terrorista

⁴¹ Simon Reeve (2011) i. m. p. 28-31

⁴² *"if we [Israel] should give in, then no Israeli anywhere in the world shall feel that his life is safe ... it's blackmail of the worst kind."* O'Neil, Terry (1989). *The Game Behind the Game: High Pressure, High Stakes in Sports Television*. Harper and Row. p. 40. ISBN 9780060160197.

⁴³ Reeve (2011) i. m. p. 86.

⁴⁴ Reeve (2011) i. m. p. 106.-109.

⁴⁵ Reeve (2011) i. m. p. 90.

⁴⁶ Reeve (2011) i. m. p. 111.

⁴⁷ Reeve (2011) i. m. p. 121.-123.

⁴⁸ Reeve (2011) i. m. p. 123.-124.

⁴⁹ Reeve (2011) i. m. p. 135.

csoport.⁵⁰ Közülük 2 főt végül a Mossad – izraeli hírszerzés – fogott el az Operation Wrath of God⁵¹ keretében.⁵²

Több komoly biztonsági és taktikai hibát is elkövettek a biztosítás valamint a túsdráma közben, azonban a dolgozat terjedelme nem teszi lehetővé, hogy ezekről mind értekezzek, így csak azokra fogok koncentrálni, amelyek a biztosításhoz vagy a magánszféra feladataihoz köthetők.

Nyugat-Németország épp próbálta lemosni magáról a militáns jellegű 1936-os hitleri olimpia emlékét, melynek következtében próbáltak minél kevesebb rendőrt és látható biztonsági intézkedést használni, hogy ezzel is szemléltessék az ország szabad és demokratikus jellegét.

A rendezvényre való felkészülés során a német hatóságok megbízták Georg Sieber törvényszéki pszichológust, hogy készítsen lehetséges terror forgatókönyveket, hogy ez által is fejleszteni tudják a védelmet. Összesen 26 ilyen forgatókönyv készült el, melyből a 21. számú azt írta le, hogy felfegyverzett palesztinok behatolnak az izraeli szállásra ahol túsokat szednek és követelik Izraeltől foglyok szabadon bocsátását és egy repülőt, amivel elhagyhatják Nyugat-Németországot. Az elkészült scenáriók ellenére a szervezők nem vették őket figyelembe a tervezésnél, mivel az nem volt összeegyeztethető a „*gondtalan/szabad játékok*” célkitűzésével.⁵³ A felkészülés során továbbá egy jelzés is érkezett a hatóságok felé Bejrútból, egy informátortól, miszerint a palesztinok egy „*incidenst*” terveznek a játékok ideje alatt. Ezt az információt a feljegyzések szerint továbbította a Külügyminisztérium a szolgálatoknak, azonban nem került sor intézkedésre.⁵⁴ A rendezvény kezdete előtt Shmuel Lalkin az izraeli delegáció vezetője jelezte a szervezők felé, hogy aggódik a csapat biztonságáért és kérte, hogy ennek megfelelően biztonsági szempontokat mérlegelve szállásolják el a csapatot az olimpiai falun belül. Ennek ellenére az izraeli csapat egy kis épület földszintjén lett elhelyezve közel a kapukhoz, ami alapján Shmuel Lalkin későbbi nyilatkozata szerint sebezhetőnek érezte a szállást egy külső támadással szemben.⁵⁵ A következő probléma a rendezvényen dolgozók előzetes ellenőrzése, valamint a dolgozók és a delegációk tudatosításának a hiánya adta, mivel

⁵⁰ Reeve (2011) i. m. p. 176.

⁵¹ Magyarul: Isten haragja hadművelet

⁵² Reeve (2011) i. m. p. 180.-192.

⁵³ Don Yaeger (2002): When the terror began Thirty years later, the hostage drama that left 11 Israeli Olympians dead seems even more chilling and offers grim reminders to today's security experts (2002) <https://vault.si.com/vault/2002/08/26/when-the-terror-began-thirty-years-later-the-hostage-drama-that-left-11-israeli-olympians-dead-seems-even-more-chilling-and-offers-grim-reminders-to-todays-security-experts> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁵⁴ Raphael Ahren: Germany had a tip-off three weeks ahead of Munich massacre, Der Spiegel claims (2012) <https://www.timesofisrael.com/germany-had-a-tip-off-three-weeks-in-advance-that-palestinians-were-planning-incident-at-munich-olympics-but-failed-to-act-der-spiegel-claims/> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁵⁵ Yaeger (2002) i. m.

az elkövetők közül 3-an is dolgoztak az olimpiai faluban, felderítés céljából, mely háttérellenőrzéssel elkerülhető lett volna. A képet tovább rontja, hogy az uruguay-i csapat, akik szintén a Connollystraße 31-ben voltak elszállásolva, utólag felismerte Nazalt, az egyik elkövetőt, aki kevesebb, mint 24 órával a támadás előtt behatolt a szállásukra, de azt gondolva, hogy ő csak az egyik ott dolgozó így nem foglalkoztak vele.⁵⁶ A „*gondtalan/szabad játékok*” szemléletnek megfelelően alakították ki az olimpiai falut is ahol a feljegyzések szerint a versenyzők kényük-kedvük szerint járhattak ki és be a faluba, biztonsági pontokon való átsurranással, valamint egymás szobáiba is, a kerítés átmászásával. A terroristák is így jutottak be a sima drótkerítésen sportmelegítőbe öltözve a kanadai sportolók segítségével, akik szintén épp próbáltak visszajutni az olimpiai faluba hajnalban.⁵⁷ A megfelelő krízisprotokollok sem voltak kialakítva az Olimpián, például a támadás után még további 12 óráig folytatódtak a játékok mire eldöntötték, hogy szüneteltetik azt, ugyanis a teendő intézkedések nem voltak előre meghatározva. Ezeken kívül is voltak további problémák, úgymint a lövészek kis létszáma, nem megfelelő képzettsége vagy a helikopterek rossz elhelyezkedése, a kommunikációs eszközök hiánya, stb.

Ez a tragédia rendkívül komoly hatást gyakorolt mind a jövőbeli sportrendezvény biztosításokra mind a terrorizmus elleni harc kibontakozására. Az egész nyugati világot megrázta, mivel a sport és olimpia már az ókori formájában is jelképe volt a tisztességes, megkülönböztetés mentes versengésnek, valamint az összefogásnak és a békének, amit jelzett az ókori olimpiák idején a fegyvernagyvágás, valamint a modernkori olimpiákon az olimpiai zászló is, mely a kontinensek összefogását hivatott szimbolizálni. Ezen tragédia váltotta ki a TREVI megalakulását kívül a GSG9⁵⁸, a német terrorelhárító alakulat létrehozását is.

3.4.2. 2001. 09. 11-ei terrortámadás

2001. szeptember 11-én az al-Kaida 19 terroristája eltérített 4 repülőgépet, melyek közül 1-1 becsapódott a World Trade Centre egy-egy tornyába, a 3. repülőgép a Pentagonba, míg a 4. repülőgépet a feltételezések szerint a Fehér Házba akarták vezetni, azt azonban az utasok visszafoglalták, de nem tudták megakadályozni a lezuhanást, a gép így végül Washingtontól mindössze 15 percnnyire, Pennsylvania államban, Shanksville mellett csapódott a földbe. A

⁵⁶ Reeve (2011) i. m. p. 17.

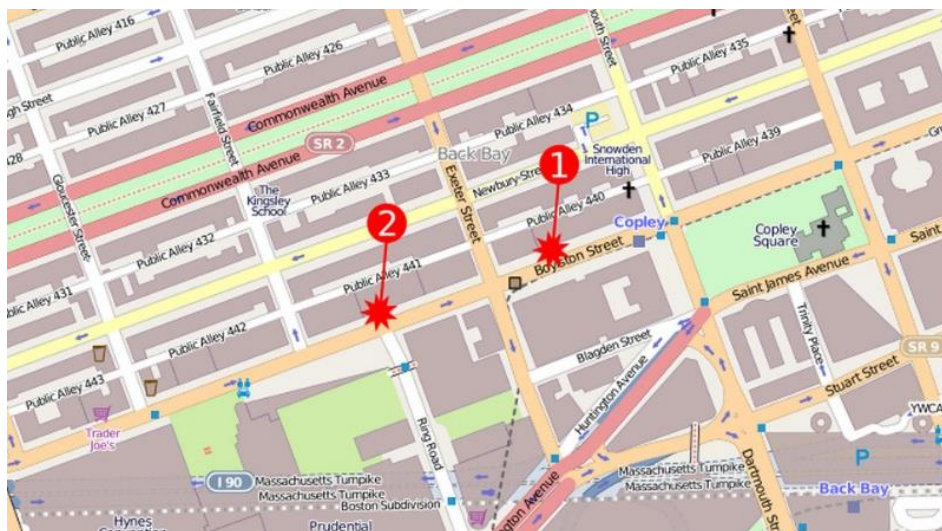
⁵⁷ Cathal Kelly (2012): Munich massacre terrorists helped unwittingly by Canadians in 1972 Olympic atrocity https://www.thestar.com/sports/olympics/2012/04/28/kelly_munich_massacre_terrorists_helped_unwittingly_by_canadians_in_1972_olympic_atrocity.html (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁵⁸ GSG9-ről Bővebben: https://www.bundespolizei.de/Web/DE/05Die-Bundespolizei/04Einsatzkraefte/GSG9-neu/gsg9_node.html (letöltés ideje: 2021. 11. 02.)

támadásban a terroristákkal együtt összesen 2995 ember vesztette életét. Jelen dolgozatban nem taglalom a támadás részleteit, viszont részletesen megvizsgáltam annak hatását.

A támadás a teljes világot lesokkolta, azt mondják, akik éltek akkor, hogy sose felejtik el hol voltak és mit csináltak, amikor meghallották a hírt a támadásról. A NATO tanácsa 5. cikkely szerinti eseménynek állapította meg a támadást.⁵⁹ George W. Bush meghirdette a terrorizmus elleni háborút, melynek célkitűzései között szerepelt Bin Laden és az al-Kaida törvény elé állítása, melyből már szinte következett a NATO afganisztáni beavatkozása. Ezeken felül természetesen minden lehetséges terrorcélpont biztosítási szintjét növelték a világon, konkrét intézkedésekről vagy védelmi megoldások változásáról természetesen a védelmi érdekből nem igen lehet találni anyagot, de szemléletes hogy a sportrendezvények biztosításának a költségei is bizonyíthatóan többszörözödtek a 2001-es cselekmények után, mert míg az 1992-es Barcelonai Olimpia védelmi költségvetése 66.2 millió \$ volt, addig ez szám a 2008-as Peking-i Olimpiára már 6.5 milliárd \$ volt.⁶⁰ Mely részben nyilván indokolható a különböző helyszínnel, országgal, a kulturális különbségekkel, az inflációval valamint a 96-os Atlantai eseményekkel, de a növekedés mértéke véleményem szerint túltesz ezeknek a hatásain.

3.4.3. 2013-as Bostoni Maratoni robbantás

4. ábra: A robbanások egymáshoz viszonyított elhelyezkedése (letöltés ideje: 2021. 10. 05.)

<https://www.theverge.com/2013/4/16/4230820/in-boston-bombing-flood-of-digital-evidence-is-a-blessing-and-a-curse>

⁵⁹ Statement by the North Atlantic Council <https://www.nato.int/docu/pr/2001/p01-124e.htm> (letöltés ideje: 2021. 10. 02.)

⁶⁰ Giulianotti, R. and Klauser, F. (2012) Sport Mega-Events and 'Terrosim': A Critical Analysis, *International Review for the Sociology of Sport*, 47:3, p. 307, <https://core.ac.uk/download/pdf/288378098.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 02.)

2013. április 15-én a „Patriot’s Day”⁶¹ alkalmából rendezett Bostoni Maraton célvonalának a közelében két robbanás történt a tömegben, melyben 3 fő vesztette életét és 264 személy szenvedett sérüléseket. A versenyen 27 ezer amatőr illetve profi futó indult el a maratoni versenyszámban összesen 96 országból.

A győztes futó már megközelítőleg 3 órája célba ért, amikor 14:50-kor megtörtént az első robbanás a 671–673 Boylston Street előtt körülbelül 190 méterre a célvonalától a tömegben, majd 12 másodperccel később történt a második robbanás a 755 Boylston Street előtt.⁶² A robbanások után a rendőrség a veszélyhelyzeti tervnek megfelelően lezárta a terület 15 tömbnyi körzetét melyet másnapra 12 tömbnyire csökkentettek.⁶³ A pánikot fokozta hogy a menekülők által hátrahagyott táskák, csomagok esetlegesen, további robbanó szerkezeteket tartalmazhattak. A csomagokat tűzszerészek vizsgálták át, mely során a célvonal közelében egy harmadik robbanószerkezetet is találtak, amit sikeresen hatástalanítottak.⁶⁴ A kormányzó arra kérte a lakosokat, maradjanak otthon és kerüljék a csoportosulást.⁶⁵ A térfigyelő kamerák képei és egy szemtanú segítségével a hatóságok 3 nap alatt két férfit szűkítették a lehetséges elkövetőket,⁶⁶ akik április 19-én kerültek tűzharcba a rendőrséggel, melyben életét vesztette az egyik elkövető és egy rendőr. A másik elkövetőre menekülés közben egy idős ember talált rá, ahogy a hátsó udvarában egy csónakban rejtőzött. A rendőrök elfogták az elkövetőt, akit kórházba szállítottak mivel több lött sebesülést is szenvedett. Az elfogott elkövetőt 2015-ben halálra ítélték, amit még nem hajtottak végre. Az ügyet 2021 októberében fogja tárgyalni az amerikai legfelsőbb bíróság.⁶⁷

A merénylet táskába rejtett, úgynevezett IED⁶⁸ házilagosan készített robbanó szerkezeteket használtak a robbantásokhoz. A merénylet kuktákat használtak fel az IED-k előállításához,

⁶¹ Magyarul: „Hazafiak napja”, Az amerikai függetlenségi háború első csatáira való megemlékezés napja.

⁶² CNN (2013): What we know about the Boston bombing and its aftermath
<https://edition.cnn.com/2013/04/18/us/boston-marathon-things-we-know> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶³ Tim McLaughlin: A shaken Boston mostly gets back to work; 12-block crime scene
<https://www.reuters.com/article/us-usa-explosions-boston-workers-idUSBRE93F10X20130416> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶⁴ Josh Levs and Monte Plott (2013): Boy, 8, one of 3 killed in bombings at Boston Marathon; scores wounded
<https://edition.cnn.com/2013/04/15/us/boston-marathon-explosions/index.html> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶⁵ Hatósági felhívás: <http://www.thesomervillenews.com/archives/37354> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶⁶ Matt Smith and Thom Patterson (2013): FBI: Help us ID Boston bomb suspects
<https://edition.cnn.com/2013/04/18/us/boston-blasts> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶⁷ Ariane de Vogue (2021): Supreme Court agrees to review Boston Marathon bomber's death penalty case
<https://edition.cnn.com/2021/03/22/politics/boston-marathon-supreme-court-death-penalty/index.html> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁶⁸ Az angol Improvised Explosive Device kifejezésből rövidítve: IED, magyarul: Improvizált Robbanó Eszközök.

melyeket a repeszhatás erősítése érdekében különböző fémdarabokkal, szegekkel és csapágygolyókkal töltötték fel.⁶⁹

A merénylők a csecsen származású Tamerlan és Dzsoszar Carnajev testvérpár voltak. A két fiú nem volt köthető egyik terrrorszervezethez sem, a robbanóeszközöket az al-Kaida internetes magazinjában található leírás alapján készítették. Dzsoszar vallomása alapján céljuk a merénylettel a megtorlás volt az iraki és az afganisztáni muszlimok elleni amerikai támadásokért.⁷⁰

A támadás rendkívül megrázta Amerikát és a világot és újfent a biztonság erősítése felé terelte a szervezőket és a hatóságokat. A támadás után növelték a biztonsági szintet a 2014-es Szocsiban rendezett téli olimpián, valamint még a támadás évében 2013 decemberében rendezett New York-i maratonon is a rendezvény történetében soha nem látott védelmi intézkedéseket tettek. Ezek közé tartozott, hogy ekkor zárták le először végig kordonokkal a verseny útvonalát, illetve vizsgálták át fémdetektor kapuval a résztvevőket és a versenyzőket, valamint korlátozták a bevihető táskák méretét is. Közel 100 mobilkamerát helyeztek ki a verseny útvonalán, valamint előre begyűjtötték az útvonalon lévő privát és közkamerák adatait, mint ATM vagy bolti kamerák hogy szükség esetén tudják hova fordulhatnak majd adatszolgáltatásért. Korábban arra sem volt még példa, hogy a futóverseny helyszínére ne lehessen egy 1 liternél több folyadékot bevinni illetve tilossá vált feddett arccal valamint a teljes testet elfedő ruházatban részt venni a versenyen. További hatása volt a terrorcselekménynek hogy az MLB⁷¹ bejelentette, elkezdik alkalmazni a fémdetektor kapukat, valamint a csomagátvizsgálást, melyet az összes csapat stadionjába kötelezően be kellett vezetni 2015-ig.⁷²

⁶⁹ CNN (2013) i. m.

⁷⁰ Scott Wilson, Greg Miller, Sari Horwitz (2013): Boston bombing suspect cites U.S. wars as motivation, officials say https://www.washingtonpost.com/national/boston-bombing-suspect-cites-us-wars-as-motivation-officials-say/2013/04/23/324b9cea-ac29-11e2-b6fd-ba6f5f26d70e_story.html (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

⁷¹ Major League Baseball, magyarul Nemzeti Baseball Liga

⁷² Sarah Ludwig (2014): How the Boston Marathon Bombing Changed the Game of Sports Security <https://www.securitymagazine.com/articles/85357-how-the-boston-marathon-bombing-changed-the-game-of-sports-security> (letöltés ideje: 2021. 10. 06.)

4. Sportrendezvények

4.1. Sportrendezvények jelentősége

A sportrendezvények jelenléte lényegében végig kísérte az emberiség történelmét, a legismertebb ősenek a modern sportrendezvényeknek viszont mindenképpen az ókori görög olimpia nevezhető ahol több, főleg a harcászati kiképzésből kialakult sportággal tisztelegtek Zeusznak a görögök főistenének. Szintén ide lehet sorolni a rómaiak gladiátor viadalait, amik a kialakult képpel szemben nagyon ritkán végződtek, komoly sérüléssel vagy halállal, illetőleg a fogatversenyeket. Ezeknek egy felújított változatainak tekinthetők a későbbiekben megrendezett lovagi viadalok is. Bár a sportágak, a rendezvények és a céljuk folyamatosan változtak, alapvetően a sportrendezvények funkciói nagyjából változatlanok maradtak és a jelenlegi modern korban is betöltik a szerepüket. Az egyik legmeghatározóbb funkciója a sportnak – véleményem szerint – a szórakoztatás és ezen keresztül is az összetartozás élményének az erősítése, lényegében a társadalmi integritás és kohézió erősítése. Ugyanez a társadalmi kohézió figyelhető meg hazánkban is ahányszor egy válogatottunk megméretteti magát. A modern világban azonban talán a sport és sportrendezvények legfontosabb eleme a gazdasági funkciója és az ezzel szorosan összefüggő turisztikai szerepe. Ezt mutatja, hogy 2020-ban bár a koronavírusnak és az ezzel összefüggő lezárásoknak köszönhetően 15,4%-al csökkent az éves globális bevétele a sportszektornak az így is elérte a 388.3 milliárd dollárt.⁷³ Nem is beszélve egy ilyen rendezvény média értékéről, mivel akár 100 000 feletti helyszíni nézőszám is gyakori, nem is beszélve az élő közvetítést követő személyekről, mely az élő nézőszám sokszorosa is lehet, melyek szintén nem kedveznek a terrorkockázat mérséklésének.

4.2. Sportrendezvények, mint ideális célpontok

A jelentősebb sportrendezvények, mint az olimpiai játékok, a futball-világbajnokság vagy a Tour de France, hatalmas nyilvánossággal és média lefedettséggel rendelkeznek, illetve ezekhez a rendezvényekhez szimbolikus jelentéstartalom is társul rendszeresen, ezáltal nagy „lehetőség” rejlik ezen rendezvényekben a terroristák számára. Ráadásul nemigen lehet találni a nemzetközi médiában egyéb olyan eseményt, ami ilyen szinten társul a pozitív hangulatokkal, valamint az ünnepi jelleggel, ami csak erősítheti egy terrorcselekmény után a félelemkeltést, az

⁷³ Global Sports Market Opportunities and Strategies Report 2021 <https://www.globenewswire.com/news-release/2021/07/22/2266996/28124/en/Global-Sports-Market-Opportunities-and-Strategies-Report-2021-Sports-Market-Forecast-to-Reach-599-9-billion-by-2025-as-COVID-19-Lockdowns-Ease.html> (letöltés ideje: 2021. 09. 15.)

emberek által érzett szorongást és a letargiát.⁷⁴ Ráadásul a sportrendezvények esetén a félelemkeltés nem is csak egy társadalmi rétegre korlátozódik, mivel a sportrendezvényeken nagy általánosságban a társadalom majdnem minden rétege reprezentálja magát. A szimbolikus jellegre valamint az össztársadalmi jelenlétre utalt a Palesztin Nemzeti Felszabadítási Mozgalom is mikor azt nyilatkozták nem sokkal az 1972-es Müncheni vérengzés után, hogy a sport a „*a nyugati világ vallása*”.⁷⁵

Az előbb tárgyalt kulturális, érzelmi, média szempontokon kívül a terroristáknak kedvezőbb célpontokká teszik a sportrendezvényeket továbbá azok puha célpontok közé való sorolása is. A puha célpontnak nincs tudományosan elfogadott fogalma, a kifejezés, mint „soft target” a katonai szaknyelvből lett átemelve.⁷⁶ A puha célpontok közös jellemzője, a nagylétszámú embertömeg, zárt vagy nyitott térben, amely gyengén védett vagy nehezen védhető, valamint ahol annak jellegéből fakadóan a biztonsági protokollok puhábbak, és/vagy kevésbé strukturáltak.⁷⁷ A puha célpontokra jellemző még „*a biztonság mindig túl sok, addig a napig, amíg egyszer csak nem elég*”⁷⁸ szemlélet, mivel működésüket vagy lassítja, vagy kényelmetlenebbé teszik a biztonsági intézkedések, így azokkal csak a baj van, amíg egyszer nincs szükség rájuk. Azonban nem is lehet megoldás a puha célpontok védelmében azok túlbiztosítása. Ennek megfelelően a sportrendezvényeknél is fenn kell tartani egy úgynevezett „védelmi egyensúlyt”, vagyis hogy a biztonsági intézkedések indokolatlanul ne csorbítsák a versenyzők, valamint nézők „élményét” a rendezvényen.⁷⁹ Ilyen kettősség lehet például a sportrendezvényeknél a beléptetés, mivel az esemény előtt rövid idő alatt kell végrehajtani nagy létszámú ember alapos átvizsgálását és beléptetését. Bár megjegyzem, hogy nem csak a szurkolóknak, hanem a biztonságnak sem kedvez, ha a beléptetés sebessége miatt nagy sorok alakulnak ki a külső kapuknál, hiszen bár figyelni kell az alaposságra, azonban a kint feltorlódó

⁷⁴ Professor Tracy Taylor, PhD, Professor Kristine Toohey, PhD, (2007): Perceptions of terrorism threats at the 2004 Olympic Games: Implications for sport events, Journal of Sport & Tourism, p. 4-6
<https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/5316/3/2006013665.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 22.)

⁷⁵ „*religion of the Western world*” Jörg Krieger (2019) : How Fears Changed the Games: Of Terror, Security and Costs p. 47.
https://www.researchgate.net/publication/333669558_How_Fears_Changed_the_Games_Of_Terror_Security_and_Costs (letöltés ideje: 2021. 09. 27.)

⁷⁶ Lippai, Thieme-Eső (2020b): i. m. p. 162.

⁷⁷ Jasenszky (2019.) i. m. p. 12.

⁷⁸ Lippai, Thieme-Eső (2020b): i. m. p. 161.

⁷⁹ Professor Tracy Taylor, PhD, Professor Kristine Toohey, PhD (2006): Impacts of terrorism-related safety and security measures at a major sport event. In Event Management, January 2006 p. 199
https://www.researchgate.net/publication/29463355_Impacts_of_Terrorism-Related_Safety_and_Security_Measures_at_a_Major_Sport_Event (letöltés ideje: 2021. 09. 27.)

tömeg, remek alkalmat adhat akár „*Drive-by shooting*”⁸⁰, akár robbantásos terrorcselekmény végrehajtására. Ezért a beléptetést úgy kell tervezni, hogy kellő mennyiségű átvizsgálási pont legyen kialakítva, hogy az áteresztő képesség érdekében ne legyen feláldozva az átvizsgálás alaposága.

Ezen három fő tényező csoport alapján, vagyis a résztvevők nagy száma, illetve médiafigyelem, és a puha célpontként való meghatározásából fakadó nehezen védhetősége miatt megállapítható, hogy a sportrendezvények tulajdonságai egyeznek a terroristák által a célpontkiválasztásnál figyelembe vett pontokkal, amiből fakadóan a sportrendezvények ideális célpontjai a terrorizmusnak.

⁸⁰ Az a támadási forma mikor odahajtanak a támadók és autóból vagy motorról lőnnek amenyit tudnak majd elhajtanak.

5. A magánbiztonság hozzáadott értéke a sportrendezvények biztosításához

5.1. A magánbiztonság alkalmazásának előnyei egyes feladatokban

A továbbiakban bemutatom a magánbiztonság azon tulajdonságait, amelyek alapján előnyösebb alkalmazásuk bizonyos biztosítási feladatokban, mint a hivatásos szerveké. Az egyik legdominánsabb ilyen tulajdonsága a magánbiztonságnak a létszáma és ebből fakadóan a feladat kapacitása, melyek egyik részről fontosak a már korábban említett jelenlét miatt, mint rendészeti alapfunkció miatt, másrészt pedig a feladat kapacitásából fakadóan a magánbiztonság a saját rendelkezésre álló eszközeivel⁸¹ és szintjén akár, az összes önkéntes vagy alkalmazott háttérét képes lehet ellenőrizni, bizonyos kiemelten védett sportrendezvényeknél. A következő tulajdonság az a magánszektorból fakadó költségvetési rugalmasság, miszerint csupán a szervező akarata és képessége korlátozza a felhasználható összegeket, egy terrorfenyegetett sportrendezvényénél pedig nagy eséllyel fogja át a szervező tudatát a jól felfogott érdeke a rendezvény biztonsága iránt.⁸² Mivel egy incidens nem csak az adott rendezvény megtérülését, hanem a továbbiakban rendezett rendezvények bevételét is visszavetné, továbbá egy ilyen incidens a helyet adó ország teljes turisztikai ágazatára is hatással lenne. Ezek alapján kijelenthető, hogy *„a terrorizmus kockázatának kezelése nemcsak a biztonság, hanem a pozitív gazdasági eredmény szempontjából is fontos a sportesemények tervezésében.”*⁸³ Részben a költségvetési rugalmasságból, részben a kevésbé szabályozott eszköztárból fakadóan pár kivétellel a magánbiztonság előnyeként tekinthetünk a technológiai ellátottságára is, ide értve a kommunikációs eszközöket, mobil kamerarendszereket vagy a beléptetésnél történő átvizsgáláshoz szükséges eszközöket is.⁸⁴ A magánbiztonság előnye továbbá a szabadabb feladat végzésre való lehetőség, például a rendőrséghez képest, mert nagy vonalakban összefoglalva a rendőrség azt teheti meg, amit a jogszabályok megengednek számukra, míg a civil szféra, így a magánbiztonság is azt teheti meg, amit a jogszabályok nem tiltanak számukra. A magánszektornak van egy olyan lehetősége és kötelezettsége, hogy speciálisan képezze és készítse fel az embereit a sportrendezvények biztosítására. A kötelező részét a jogszabályok határozzák meg, egyik részről az 2005. évi CXXXIII. a személy- és

⁸¹ Akár OSINT (Open Source Intelligence, jelentése: Nyílt forrású információszerzés) alapú háttér ellenőrzéssel, és/vagy annak kiegészítésére személyes elbeszélgetéssel, stb.

⁸² Ez az új generációs kockázatkezelési stratégia, amikor a jövőbeli károk realizálását figyelembe véve történik meg a védelmi szint meghatározása, sajnos még nem jellemző általánosságban.

⁸³ „*risk management of terrorism has relevance for planning sport events, not only for safety but also for positive economic outcomes*” Taylor, Toohey, (2007) i. m. p. 4

⁸⁴ Természetesen leszámítva az állami monopóliumnak számító technológiai eszközöket, mint például a jelzavarás technikai eszközei.

vagyonvédelemi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvénnyel (továbbiakban: SZVMT), mely az alapvető képzési követelményeket tartalmazza bármely vállalkozás keretében végzett személy-, és vagyonvédelmi tevékenységre. Másik résziről sportrendezvények biztosításához, további feltételeket fogalmaz meg a rendezővel szemben, a 2004. évi I. a sportról szóló törvény (továbbiakban: Stv), melynek 70. § (2) bekezdése alapján, a rendezőnek az SZVMT-ben foglaltakon felül rendelkeznie kell a sportági szakszövetség belső szabályzatában foglalt képzéssel és képesítéssel, és „*a sportrendezvényen való rendfenntartásra felkészített - személy bízható meg*”. Míg az (5) bekezdése alapján kormányrendeletben meghatározott rendezvények biztosításával és a szurkolók arra való utaztatásának a biztosítására csak „*Akkreditált rendező*” bízható meg, melynek a Sportági szakszövetség szabályzatában foglalt időközönként, de legalább 5 évente „*sportrendezvények biztosítására szakirányú továbbképzésen*” kell részt vennie.⁸⁵ Ezeken túl azonban több lehetősége is van a cégeknek specializáltan képezni és felkészíteni az embereit legyen szó akár ellenséges információszerző tevékenység felderítéséről vagy az idegen nyelvi készségekről, mely fontos a nemzetközi sportrendezvényeken. Ezekkel ellentétben a rendőröket sok feladatra, és szituációra készítik fel, legyen szó járőrtevékenységről, nyomozati munkákról vagy közlekedés rendészeti feladatról, mivel őket a vezénylésnek megfelelően szinte bármely feladatra kirendelhetik, így megállapítható hogy kevésbé tudnak speciálisan készülni a felmerülő feladatokra, mint egy többségében csak sportrendezvénnyel foglalkozó magán cég alkalmazottai. Az utolsó tulajdonság, amit említeni szeretnék, pedig az élőerő és erőforrás gazdálkodás, vagyis hogy a rendező alkalmazottai jobban differenciálhatóak a képzettségük alapján hogy milyen feladatokra alkalmazzuk őket, például tömeg terelésére és útbaigazításra, vagy beléptetésre, átvizsgálásra. Ezen feladatok közül a nem egészében biztonsági feladatokat, mint az útbaigazítás, jegykezelés, gyakran végzik az olyan rendezői munkatársak, akik személy- és vagyonőri végzettséggel nem rendelkeznek így gazdálkodva az élő erővel és a képzettségükkel. Bár a rendőrségnél is jelen van a differenciálás a képzési rendszerükben, például járőrvezető, járőrtárs, stb., ez sem teszi elég változatossá a képzettségüket, hogy a kisebb képzettséget igénylő feladatok ellátására hatékony legyen a használatuk, mivel más területen sokkal jobban ki lehetne használni képzettségüket és jogköreiket. Továbbá a képzettségekkel és képességekkel való gazdálkodáson kívül azt is hozzá kell tenni, hogy a pénzügyi vonzata is más egy rendőr, egy vagyonőr vagy akár egy személy- és vagyonőr

⁸⁵ 2004. évi I. a sportról szóló törvény 70§ (2), (5)

végzettséggel nem rendelkező rendező alkalmazásának mely tovább erősíti a magánszféra alkalmazását a biztosítási feladatokban.

5.2. A magánbiztonság szerepe egyes biztosítási feladatokban.

- Védelem tervezése
 - Környezet és programleírások ismertetése/megismerése

A védelem tervezésének első lépése az információk beszerzése, a rendezvényről, a helyszínről, és minden egyéb a rendezvény szempontjából releváns történetéről. Ennek egyik alapvető módja a rendezvény szervezésében és a biztosításban résztvevőkkel és érdekeltekkel (angolszász nyelvterületen és továbbiakban: stakeholder⁸⁶) való egyeztetés, tőlük való adatkérés, mint például a szervezővel, a helyszín tulajdonosával valamint a hatóságokkal. Ezek során egyeztetni kell minden releváns információt és azok közül is, hogy melyek azok, amik változhatnak és melyek azok a részletek, amelyek a biztosítás tervezése szempontjából változatlanok kellene maradniuk, például a helyszínek, a résztvevők becsült száma, stb., Ezek után pedig a változások figyelemmel kísérése ami kiemelten fontos a biztosítás szempontjából. További információszerzési módszer a biztonsági körbejárás, a helyszín felmérése.

A beszerzendő információk közé tartozhat a program tervre, a rendezvényre és a helyszínrre vonatkozó információkon kívül például hogy a rendezvényen részt fog-e venni védett személy, milyen párhuzamos rendezvények lesznek a környéken, vagy akár hogy milyen nemzetközi események történnek, amelyek hatással lehetnek a rendezvényre vagy annak veszélyeztettségére.

- Fenyjegetések felmérése

A fenyegetésekről szóló információk több forrásból is származhatnak, valamint többféle minőségűek is lehetnek. Egyik részről származhat a hatóságokkal való egyeztetésekből a különböző hírszerzési információk alapján, ezen információk lehetnek az általános veszélyeztettségre vonatkozók vagy konkrét információk. Az általános veszélyeztettségre vonatkozó információk alapján, a biztosítás szintjét vagy a biztosítás készségének szintjét lehet növelni, míg a konkrét információk esetén a biztosítás szintjének a növelésén kívül az adott információk alapján speciálisan is lehet és kell felkészülni. Amennyiben a hatósági egyeztetetésekre nincs lehetőség vagy annak kiegészítésére a magánbiztonság készíthet nyílt

⁸⁶ Jelentése: érdekelt. Jelen esetben ide sorolhatóak a sportrendezvény szervezésében és biztosításában résztvevő személyek, például: Rendőrség, Szervező, Rendező, Országos Mentő Szolgálat, stb.

forrású információszerzés (nemzetközileg elfogadott rövidítése és továbbiakban: OSINT)⁸⁷ alapú fenyegetés felmérést hogy például a rendezvény milyen módon és formában jelenik meg a digitális térben, szóba került-e például a szélsőséges csoportokban vagy, hogy történt-e akár komolyan vehető fenyegetés az internetes platformokon. Továbbá általános vagy konkrét információ nélkül is a későbbi kockázatelemzésnél értékelendő fenyegetés hogy a résztvevők személye vagy csoporthoz tartozása indikálhat-e fenyegetést, mert például védett személy mond beszédet vagy nyitja meg a rendezvényt, vagy ha az induló csapatok között van olyan csapat aki önmagában rendelkezik fenyegetettséggel, mint például az Egyesült Államok, Izrael, vagy Tajvan csapata. Továbbá az általános veszélyeztettséget emelhetik bizonyos nemzetközi, vagy hazai események, például egy terrortámadás, vagy egyéb nemzetközi incidens vagy katonai művelet.

- Kockázatok értékelése

A kockázatok értékelésénél, mindent elemi kockázatokra kell bontani és azokat egyenként valószínűség és hatásvizsgálat alapján értékelni és az értékelés alapján költségvonzatot hozzárendelni, hogy melyek azok a kockázatok, amelyek kezelhetők és melyek azok, amik a maradék kockázatba fognak tartozni.

A különböző események valószínűségét egyrészt a korábbi statisztikai adatok alapján lehet megállapítani, például Global Terrorism Database⁸⁸ alapján. Másrészről pedig az események valószínűségére, valamint a szóba jöhető eseményekre lehet további következtetéseket levonni, hogy hazánkban mely eszközök azok, amelyek beszerezhetők. Ezek alapján például hazai sportrendezvényeknél elkövetési eszköz lehet a kés, a tűzfegyveres támadások, a fűnyíró módszerrel⁸⁹ elkövetett támadások, valamint a különböző bombatámadások, csomagba, táskába vagy gépjárműbe rejtve, esetlegesen kézigránáttal, Molotov koktéllal vagy egyéb kisebb robbanóeszközzel elkövetett támadások a csatlakozási pontoknál. Ezen eseményeknek el kell végezni a hatásvizsgálatát, vagyis hogy mi az az okozott kár, amit okoz a bekövetkezése esetén, ide értve az emberi és anyagi kárt valamint az üzletmenet kiesésből fakadó károkat.⁹⁰

⁸⁷ Open Source Intelligence, jelentése: Nyílt forrású információszerzés. A szabadon hozzáférhető és felhasználható információk beszerzése.

⁸⁸ Magyarul: Világ Terrorizmus Adatbázis <https://www.start.umd.edu/gtd/access/> (letöltés ideje: 2021. 11. 03.)

⁸⁹ Tömegbe hajtásos terrortámadások egy elnevezése, ilyen volt például 2016.-os nizzai és berlini terrortámadás is.

⁹⁰ Megjegyzés: Mely egy elég szürreális helyzetet szül, hogy egy esetlegesen emberéletet veszélyeztető eseményt, a végén be kell árazni, vagyis hogy mi az az összeg, amit ráfordítunk, vagyis mi az az összeg, amit már nem fogunk rászánni, ami bár csak átvittén beárazza magát az embereket is, mely azonban – véleményem szerint – alapvetően ember idegen.

Az események valószínűségének és hatásának a meghatározása után ezen értékeket kell összeszorozni, ami majd megadja az események kockázatát.

Valószínűség (%)			Következmények behatása (%)				
			0-6	7-13	14-25	26-50	>51
	51-100	5	5	10	15	20	25
	26-50	4	4	8	12	16	20
	14-25	3	3	6	9	12	15
	7-13	2	2	4	6	8	10
	0-6	1	1	2	3	4	5
k=1 (kxn)			k1	k2	k3	k4	k5

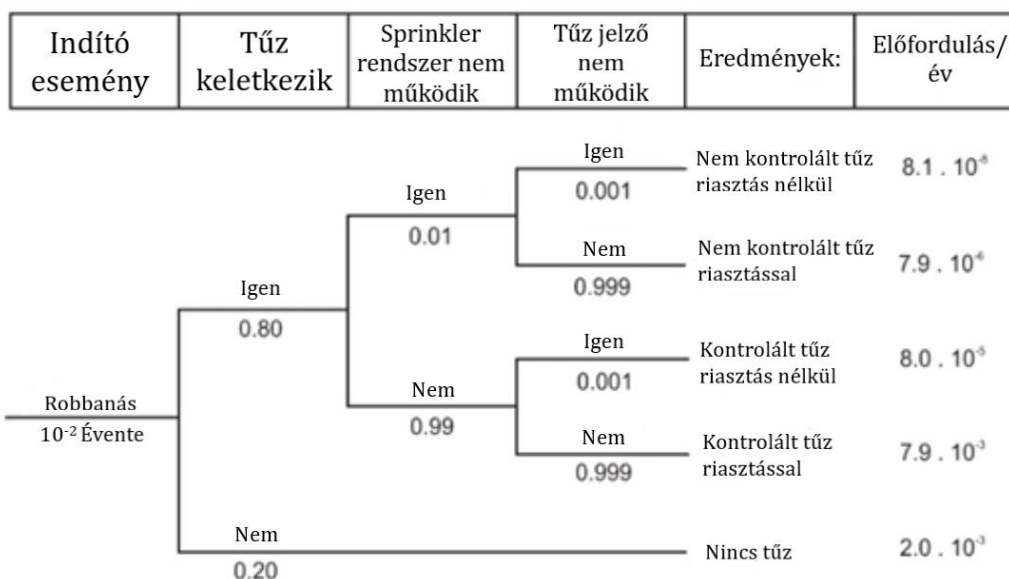
5. ábra: Kockázatelemzési mátrix, Forrás: Személy-, Vagyónvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara, Szakmai Kollégium, Dr. Kovács Tibor, Dr. Horváth Tamás: Kockázateértékelési módszerek és lehetőségeik a fizikai védelem területén, (2013) <https://szakmaikamara.hu/kockazatertekelési-módszerek-es-lehetosegeik-a-fizikai-vedelem-területén/> (letöltés ideje: 2021. 10. 25.)

Természetesen további módszerek is vannak a kulcs események és azok kockázatainak a megállapítására az elterjedtebbek közül, ilyen például az Eseményfa elemzés (ETA⁹¹) és a Hibafa elemzés (FTA⁹²), a kettő közötti különbség, hogy míg az eseményfa elemzésnél egy eseményből indulunk ki, hogy annak a különböző körülmények és döntések következtében milyen következményei lehetnek. Egy eseményfa minden lehetséges „útvonalat” ábrázol, a kulcsfontosságú pontok és rendszerek megállapításának az érdekében.⁹³

⁹¹ Event Tree Analysis

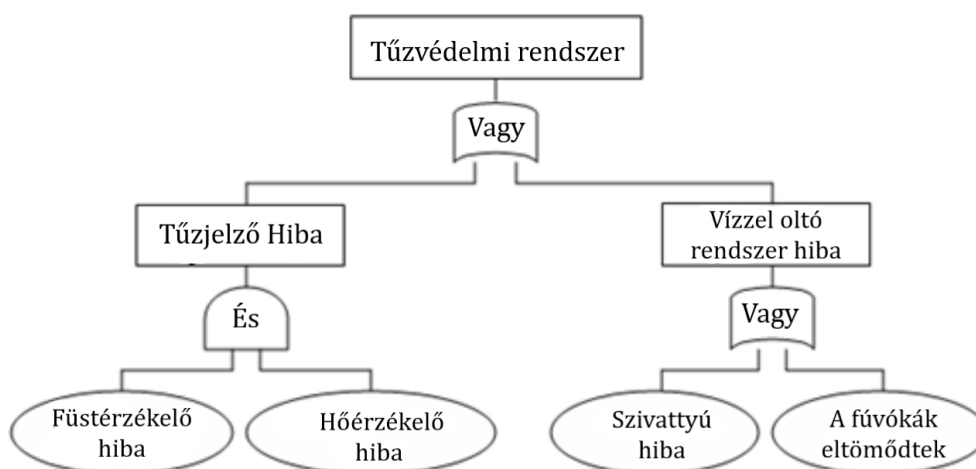
⁹² Fault Tree Analysis

⁹³ Dr. Abonyi János, Dr. Fülep Tímea: Biztonságkritikus rendszerek (2014) Pannon Egyetem 8. fejezet http://moodle.autolab.uni-pannon.hu/Mecha_tananyag/biztonsagkritikus_rendszerek/index.html (letöltés ideje: 2021. 10. 30.)

6. ábra: Eseményfa ábra magyarázata Forrás: Pavel Senovsky: *Critical Infrastructure Risks* p. 5
https://www.researchgate.net/publication/235957458_Critical_Infrastructure_Risks (letöltés ideje: 2021. 10. 30.)

Ezzel szemben a hibafa elemzésnél, ami egy súlyos balesetből, hibából vagy incidensből indul ki és azt vizsgálja, hogy mik lehetnek az adott eseményhez vezető okok, események és azok között milyen kapcsolatnak kell fennállnia a hiba bekövetkezéséhez.⁹⁴

7. ábra: Hibafa ábra magyarázata Forrás: Dr. G.S. Mahapatra, Biplab Sinha Mahapatra: *Intuitionistic Fuzzy Fault Tree Analysis Using Intuitionistic Fuzzy Numbers* p. 8
https://www.researchgate.net/publication/228932387_Intuitionistic_Fuzzy_Fault_Tree_Analysis_Using_Intuitionistic_Fuzzy_Numbers (letöltés ideje: 2021. 10. 30.)

▪ Védelmi szintek meghatározása

Kockázatelemzés után a kockázatok ismeretében a stakeholder-ek bevonásával meg kell határozni, hogy a rendezvényen mi az a védelmi színvonal, amit el szeretnénk érni, melyet szükség esetén térben, és időben is elkülönítve kell meghatározni. Vagyis különbséget kell

⁹⁴ Dr. Abonyi, Dr. Fülep (2014) i. m. 6. fejezet

tenni, hogy a különböző területeken, milyen fokú védelmi szintet akarunk elérni, például egy központi helyszínen ahol, akár az összes sportoló és védett személyek is jelen vannak, vagy mint egy multisport rendezvény központjától kieső helyszínen ahol alig pár sportoló van jelen. Időben is különbséget kell tenni a védelmi szintek között, például hogy az adott időben van-e védett személy a területen vagy, hogy hány személy van a területen. A védelmi szintek meghatározásánál azt is figyelembe kell venni, hogy a kockázatértékelésnél meghatározott kockázatok közül melyek azok, amelyekkel akarunk és/vagy tudunk foglalkozni, például drónok elleni védelem. A védelmi szintekre vonatkozó ajánlását a rendezőnek pedig vagy elfogadja, vagy elutasítja a szervező és a rendőrség illetve annak vagy növelését, vagy csökkentését kéri.

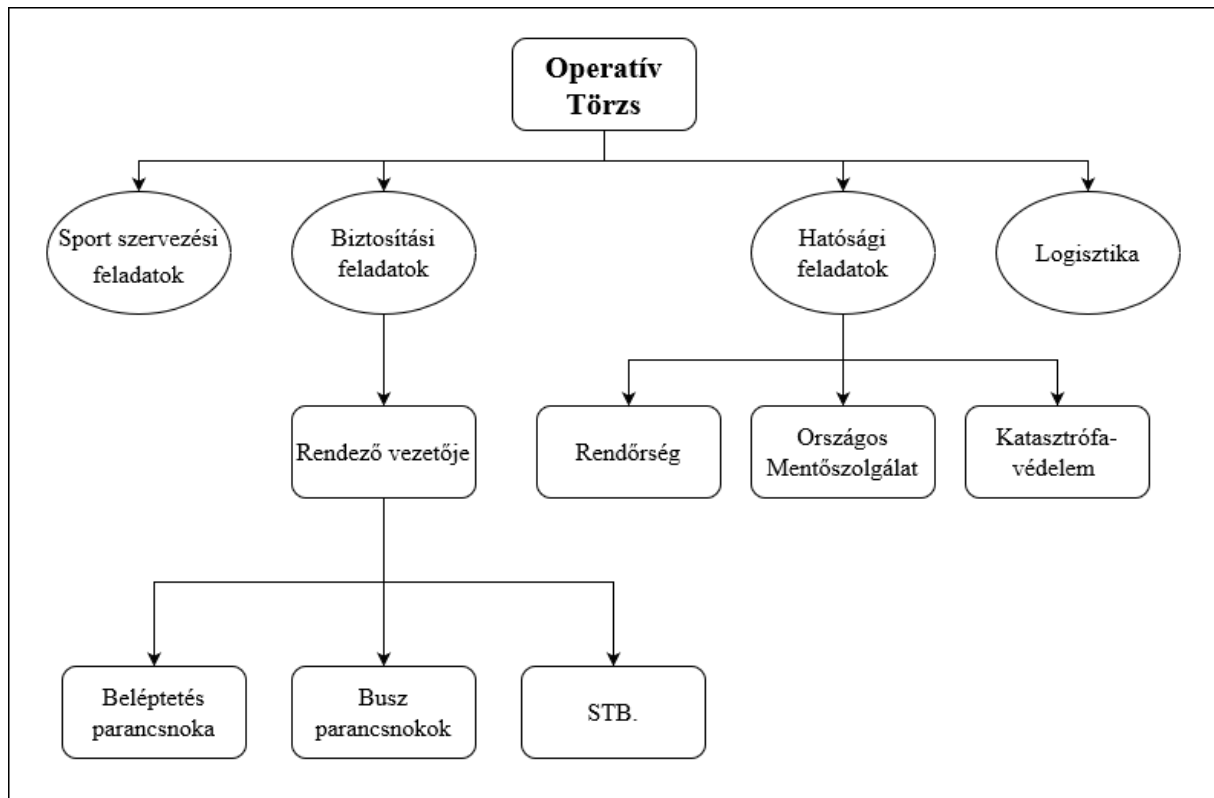
- Kockázatsökkentési eljárások kidolgozása

A kockázatok és az elérni kívánt védelmi szint ismeretében megállapíthatók hogy mely kockázatok, amelyek elfogadhatók, melyek igényelnek intézkedést és mely kockázatokkal kell kiemelten foglalkozni. Ekkor az eljárások kidolgozása során arra kell törekedni, hogy a kockázatok egyenletesen egy szintre legyenek csökkentve, hogy a rendezvény össz-veszélyeztetettségét lehessen csökkenteni. Az eljárások kidolgozásánál figyelembe kell venni, hogy a biztonság fokozásakor progresszíven nő annak költsége, a tapasztalatok alapján megközelítőleg a Pareto elvnek megfelelően – vagyis a 20-80 szabály –, ami szerint a befektetésünk 20%-a fogja adni a biztonság 80%-át, míg a maradék 80% befektetés mindössze a biztonság további 20%-kal való fokozásához fog hozzájárulni. Ezek alapján pedig meg kell állapítani, hogy az egyes kockázatok, mekkora befektetéssel lehet a megfelelő szintre csökkenteni és hogy melyek azok, amelyeknél a befektetés mértéke aránytalanul több mint az esetlegesen elhárítható kár mértéke, lényegében hogy meddig éri meg csökkenteni a kockázatokat. A gyakorlatban kockázat csökkentő eljárás lehet például az önkéntesek, valamint az alkalmazottak háttérellenőrzésének az elvégzése OSINT módszerekkel vagy a velük való előzetes elbeszélgetés, vagy például ha csökkentjük az adott helyen lévő lehetséges károkat, például korlátozzuk, hogy maximum mekkora csoportosulást engedünk a területen.

- Védelmi rendszer felépítése

- Döntési kompetenciák

Egy sportrendezvény során rendkívül fontos a szervezeti felépítés és ezzel együtt a döntési és felelőségi kompetenciák meghatározása. A szervezeti hierarchia tetején általában az operatív törzs foglal helyet, mely alatt a különböző szervek és feladatterületek szerepelnek.

8. ábra: Egyszerűsített szervezeti hierarchia, saját szerkesztés

A szervezeti hierarchia felépítésénél fontos ismételni, hogy mindenkinek 1 főnöke legyen, aki utasítást adhat neki. A hierarchia felépítésén kívül fontos a döntési jogosultságok meghatározása, hogy miről, milyen szinten lehet dönteni, valamint melyek azok a döntések, amelyeket csak bizonyos szereplők hozhatnak meg, például, hogy ki szüntetheti be a rendezvényt. Előre szükséges továbbá meghatározni az intézkedések továbbadásának és a jelentések rendjét és annak módját. A hierarchia és a döntési kompetenciák kialakításánál továbbá tervezni kell az ügyeleti és vészhelyzeti renddel is, hogy halaszthatatlan kérdésnél, ha nem elérhető döntési jogosultsággal rendelkező, akkor ki hozhat döntést. Hiszen sok esetben a rossz döntés is jobb, mint egy meg nem hozott döntés.

▪ Operatív törzs szerepe

A sportrendezvény vezetését végző operatív törzs lényegében a szervezeti hierarchia csúcsa, ők hozzák meg a fontosabb, több területet érintő döntéseket. Az operatív törzsbe minden stakeholder-nek legalább 1 főt kell delegálnia, a delegáció létszámát előre kell meghatározni, hogy kialakítható legyen a döntési struktúra. Akik általában delegálnak tagot a szervező, a helyszín felelőse, a rendező, a hatóságok, vagyis a rendőrség, a mentőszolgálat, akár a katasztrófavédelem is. Az operatív törzsnek ki kell választani a vezetőjét, aki nem feltétlenül dönt, hanem szervezi és irányítja a törzs munkáját. Fontos előre kialakítani az operatív törzs

döntési struktúráját vagyis, hogy mi alapján történik a döntés meghozatala, például hogy azt egyszerű szótöbbséggel vagy 2/3-os döntéssel határozzák, vagy például hogy rendelkezik-e valaki vétójoggal (például a rendőrség) vagy, hogy mi történik szavazategyenlőség esetén, a vezető vagy más szerv képviselőjének a szavazata dönt, vagy újra kell tárgyalni a kérdést. Akár, hogy alapesetben szótöbbséggel döntenek, míg egyes kiemelt témakörökben 2/3-dal. Az Operatív törzsbe a döntéshozókön kívül hozzátartoznak a különböző munkacsoportok is, akik előkészítik a döntéseket, alternatívákat készítenek elő, a döntés meghozatala után megtervezik annak végrehajtását. Ilyen csoportok még például akik kifejezetten a kapcsolattartással vagy a médiával való kommunikációval vagy akár a pénzügyekkel foglalkoznak.

- Kommunikációs hálózatok és speciális technológiák

Egy biztosítás végrehajtásához elengedhetetlen a megfelelő technikai eszközök alkalmazása. Az egyik fontos szegmense a technikai eszközöknek a kommunikáció, egyes kiemelt rendezvényeken a rendező lehetőséget kap a TETRA rendszerhez való hozzáférésre, hogy EDR rádiókkal közvetlenül tudjon kommunikálni a biztosításban résztvevő rendőrökkel, ennek hiányában valamint tartalékként a magán szektorban továbbra is elterjedtek az URH rendszerű rádiók, melyek akár magukban, akár egy átjátszóval nagy távolságokra is képesek biztosítani a kommunikációt. Ennél már egy újabb megoldás POC⁹⁵ rádiók alkalmazása melyek az internetkapcsolaton keresztül kommunikálnak, ezek már rengeteg egyéb lehetőséget nyújtanak az URH adó-vevőkhöz képest, mint a különböző akár egymást részben fedő hívócsoportok, akár csak 1 kijelölt személyhez történő kommunikáció a folyamatos élőben történő rögzítése a forgalmazásnak, valamint az ezekhez kapcsolódó menedzserfelületek. Ezen rádiók Wi-Fi-n, vagy SIM kártyával mobilhálózaton képesek kommunikálni, így nyilván csak ezek elérhetősége korlátozza a használatukat. Ezen kívül természetesen a rendezvényeken használatban vannak belső levelezőrendszerek, telefonok, stb. Ezekből érdemes többet is alkalmazni a redundáns kialakítás érdekében, hogy az egyik leállása esetén, továbbra is legyen lehetőség a kommunikációra.

Ezen kommunikációs eszközökkel fel kell szerelni az állományon kívül az operatív törzs munkaállomását is a munkaállomás kialakításánál törekedni kell hibátűrő megoldások alkalmazására, mint másodlagos áramforrás (kétoldali betáplálás, szünetmentes áramforrás, aggregátor) hogy a vezetékes mellett, vezetékmentes internet kapcsolat is elérhető legyen,

⁹⁵ Push-To-Talk Over Cellular

valamint érdemes alternatív site-ot is kialakítani amennyiben a krízis esemény, legyen az egy árvíz vagy egy támadás ami érinti az Operatív törzs munkaállomását.

Speciális technológiák közé sorolnám még az átvizsgálás eszközeit, melyek legelterjedtebben fémdetektor kaput, kézi fémkeresőt, és csomagröntgent jelentenek. Ezeknél is folyamatosak a fejlesztések, akár az érzékenységet nézve hogy már azt is jelzi a kapu melyik részén volt a fémtárgy vagy az analitikát a csomagröntgen esetén, amely próbálja segíteni a kezelőjét. Valamint egy új fejlesztési irány a terrahertzes frekvenciában üzemelő testszkennerek, melyek áthaladás közben képesek ellenőrizni az embereket és jelezni nagyobb kiterjedésű fegyvereket vagy robbanószerkezeteket, akár ruházat alatt vagy csomagba rejtve.⁹⁶

Ide tartoznak még a megfigyelőrendszerek, melyek kiemelt szerepet töltenek be a biztosítás technikai oldalán, mivel az elrettentés mellett az észlelésben és a felderítésben is nagy segítséget nyújtanak a biztosításban résztvevőknek és a hatóságoknak. Egyre elterjedtebb az analitikák használata is a megfigyelőrendszereknél, melyek nagyban segítik a megfigyelőket, például a vonal átlépés figyelő, a céltalanul mozgószemély jelenléte, vagy az elhagyott csomagfigyelő.

Az egyik új területe a sportrendezvények technikai biztosításának a drón elhárítási feladatok ellátása, jelenleg még nem igazán megállapítható hogy melyik szereplőhöz köthető a biztosításban. Többféle megoldással is próbálkoztak már teljesség igénye nélkül jelzavarással, élő állattal történő befogással, hálövető puskákkal, elfogó drónokkal, a jel forrásának a beméréseivel, valamint ténylegesen a drónok lelövésével, egyelőre nem tisztázódott le, hogy melyik lesz megoldás lesz a legelterjedtebb. Azonban véleményem szerint a sportrendezvények nagyvárosi körülményei, és a tömeg miatt nem lehet megoldás, ami a jelzavaráson alapul mivel az útvonal lehet előre programozva is. Valamint az sem ami a drón lezuhanásával járna, mivel az veszélyt jelentene az emberekre ha robbanóeszköz van rá erősítve, ezek alapján jelenleg az egyik legjobbnak tűnő megoldás az elfogó drónok alkalmazása, mivel azok biztonságos távolságra tudják vinni az elfogott drónt.

Az egyik legérdekesebb technikai eszköz amivel találkoztam a sportrendezvények biztosítása során hogy az egyik rendezvényen a rendező egy alkalmazást tett közé a stakeholder-ek, valamint a résztvevők számára. Az alkalmazásban lehetett csoportokkal vagy személyekkel kommunikálni, közleményeket kirakni, virtuális kerítést létrehozni, hogy a rendező megjelölhessen szükség esetén egyes területeket, amelyek veszélyesek, melyekről értesítést kapnak a résztvevők a GPS adataik alapján, hogy ne menjenek arra. Továbbá egy pánikgombbal

⁹⁶ Bővebben: <https://apstecsyste.ms.com/#section-01> (letöltés ideje: 2021. 11. 03.)

is el volt látva az alkalmazás, mellyel a résztvevők segítséget hívhatnak, ami azonnal átküldi GPS adataikat és egy videó hívást is kezdeményez a központnak, hogy megfelelő segítséget küldhessenek.

- Periméterek definiálása

A periméterek definiálása lényegében annak meghatározása, hogy a sportrendezvény szervezési és biztosítási feladataiban a Stakeholderek közül kinek mi a feladata és ki miért felel. Lényegében hogy mit csinál, mely tevékenységeket végzi a szervező, a rendező (azon belül a különböző biztonsági cégek, amennyiben nem egy látja el) a rendőrség és egyéb hatóságok. A magánbiztonság feladatai közé tartozik általában a beléptetés, a csomag és ruházat átvizsgálás végzése, a védelmi zónák közötti mozgások és határok ellenőrzése, a külső területi periméter őrzése, ezzel a buborék elv fenntartása stb. Továbbá azzal, hogy meghatározásra kerülnek a felelősségek, az is meghatározásra kerül hogy mi esik a stakeholderek fellelősségi körein kívül, például ha a sportolók elhagyják a védett teret/buborékot, tehát a szállodát vagy ha nem a szervezett utazást használják a területek közötti utazáshoz. Ebben az esetben a rendező nyilván nem tud felelősséget vállalni a résztvevők biztonságáért, bár van, hogy ez esetben is nyújt a rendező telefonos vagy a sportrendezvényhez kapcsolódó alkalmazáson keresztül segítségkérési lehetőséget, hogy ha a területen kívül éri őket incidens, vagy támadás.

A stakeholder-ek feladatainak rögzítésére és egy feladaton belüli szerepük meghatározására szokták használni az úgynevezett RACI mátrixot, melynek több bővített változata is van a résztvevők viszonyrendszerének, a bonyolultságának a lekövetéséhez, ugyanakkor nem ez a dolgozat fő fókusza így most csak az alap változatával foglalkozom. A RACI betűszó, a Responsible (Felelős), Accountable (Felelőségre vonható), Consulted (Konzulens) és az Informed (Informálandó) szavakból áll össze. Magyarul sajnos nem a legegyszerűsebb az elnevezésük, de a lényegük hogy a Responsible aki elvégzi a feladatot, az Accountable aki elszámoltatható, Consulted akivel konzultálni kell a döntésről vagy feladatvégrehajtásáról, esetleg segítőként lép fel a feladat végrehajtásában is, Informed akit értesíteni kell a döntésről vagy a feladat előre haladásáról.

Feladatok	Szervező	Rendező	Rendőrség	Önkéntesek
Jogosultság ellenőrzés	A	R	C	I
Ruházat és csomagátvizsgálás	A	R	C	I
Parkolás szervezése és őrzése	A	R	C	I
A terület előzetes tűzszerészeti vizsgálata	A	C	R	I

9. ábra: Egyszerűsített RACI mátrix, a biztosítási feladatokról. Forrás: Saját szerkesztés

- Védelmi zónák kialakítása – jogosultságok

A sportrendezvények területét különböző védelmi zónákra kell osztani, az adott terület veszélyeztettsége és a területen tartózkodhatók szerint. Veszélyeztetettség szerinti minősítést lehet, többek között az alapján készíteni, hogy mi az, ami problémát okozhat a területen, mit kell kiszűrni. Ilyen például, hogy az adott területen mekkora mennyiségű az a robbanóanyag, vagy mi az az eszköz, ami gondot okoz. Mert míg például a buszokon és sportlétesítményeken bármekkora mennyiségű robbanó anyag, kés vagy fegyver gondot okoz, míg a beléptetés külső oldalán a csomag és táskaméretű az, ami problémát okozhat, míg a buszok útvonalán inkább a bőrönd méretű vagy gépkocsiba helyezett robbanóeszközök jelenthetnek problémát.

 BOMB THREAT STAND-OFF CARD 					
Fenyegetés leírása		Robbanó- anyag kapacitás	Kötelező Evakuálási Távolság	Menedékhely zóna	Preferált Evakuálási Távolság
 Csőbomba		2.25 kg	21 m	22-364 m	365+ m
 Öngyilkos merénylő		9 kg	33 m	34- 517 m	518+ m
 Táská		22.5 kg	45 m	46-562 m	563+ m
 Személyautó		226 kg	97 m	98-578 m	579+ m
 Furgon		453 kg	121 m	122-730 m	731+ m
 Kisteherautó		1814 kg	195 m	196-1157 m	1 158+ m
 Tartálykocsi		4536 kg	262 m	263-1553 m	1 554+ m
 Nyergesvontató		27 215 kg	478 m	479-2833 m	2 834+ m

10. ábra: Biztonsági távolságok bombafenyegetés esetén ábra magyar nyelvű fordítása
[https://www.fbiic.gov/public/2013/oct/DHS-DOJ%20Bomb%20Threat%20Stand-off%20Card%20\(Front-Back\).pdf](https://www.fbiic.gov/public/2013/oct/DHS-DOJ%20Bomb%20Threat%20Stand-off%20Card%20(Front-Back).pdf) (letöltés ideje: 2021. 10. 26.)

Így differenciálható hogy minek az ellenőrzésére fordítunk figyelmet a különböző zónákban, mert például a buszok útvonalán nem különösebben szükséges az útszélen lévő eldobott zacskók ellenőrzése, hanem inkább a gyanúsán elhelyezett vagy kinéző gépjárműveké. A veszélyeztetettség szerinti besorolást szükséges kiegészíteni a területen lévők érdek és feladat mérlegelésével, vagyis, hogy melyek azok a területek amikre egy-egy csoportnak belépési jogosultsága van, például hogy a területen belül hova mehetnek a szurkolók, hova sportolók,

stb. Ezeket a területeket el kell választani egymástól és ellenőrizni kell a területek közötti mozgást, például, hogy a versenyzőkön és a szervezőkön, akiknek feladata van ott, más ne mehessen be az öltözőkbe, de ugyan így a bírói öltözőkbe, a szervezői és biztonsági helységekre. Ennek meghatározására használható a feladat és érdekmérlegelés, tehát hogy az adott személynek a feladata alapján hova kell tudniuk belépni vagy szurkolók esetén, érdek alapján hova van jogos érdekük belépni, például a tartozásuk szerint a hazai, vagy vendég szurkolói területekre, mosdókba. Ezekhez természetesen el kell készíteni a megfelelő identifikációt lehetővé tevő fényképes pass-okat, melyeket érdemes másolás és hamisítás elleni védelemmel is ellátni.⁹⁷ A pass-ok a gyors és könnyű felismerés érdekében általában el vannak látva szín kódokkal, amik jelzik, hogy az adott illető „hova” tartozik, például sportoló, edző, szervező, rendező, stb. és a belépési jogosultságukat.

A magánbiztonságnak itt általános feladata a területek közötti „határok” ellenőrzése, és az átlépők jogosultságának az ellenőrzése. A magánbiztonságnak a szervezővel, és a többi stakeholder-rel együtt kell elvégezni a feladat és érdekmérlegelést, hogy meghatározható legyen kinek hova való belépése szükséges. Valamint attól függően, hogy mit tartalmaz a szerződés, az ő feladata lehet a pass-ok tervezése vagy beszerzése, vagy az ezekben való együttműködés.

- Folytonos védelem biztosításának elve

Ennek lényege, hogy a sportrendezvényen résztvevők biztonsága és a beléptetés tehermentesítése⁹⁸ érdekében, folytonos biztonsági terek kerülnek kialakításra, vagyis, hogy a védett személyek, akik a rendezvény teljes ideje alatt látogatják azt, a rendezvény kezdetekor átvizsgálásra kerülnek és a védett térből csak a rendezvény végén mennek ki. Ennek kivitelezése nagyszámú személyzetet és erőforrást igényel, azonban nagyban növeli a résztvevők biztonságát. A körülmények és lehetőségek függvényében különböző megoldásokkal valósítják ezt meg a rendezvényeken, az egyik legátfogóbb, amikor a biztosító személyzet kimegy a repülőtérre az érkezők elé és attól függően, hogy megbízhatónak véleményezik az adott repülő kiindulási országában történő átvizsgálást⁹⁹, ruházat és csomagátvizsgálást hajtanak végre a résztvevőkön, mely végén felszállhatnak az ellenőrzött buszokra. Melyekkel a szállodákba, majd a verseny helyszínére szállíthatók a résztvevők. Ez

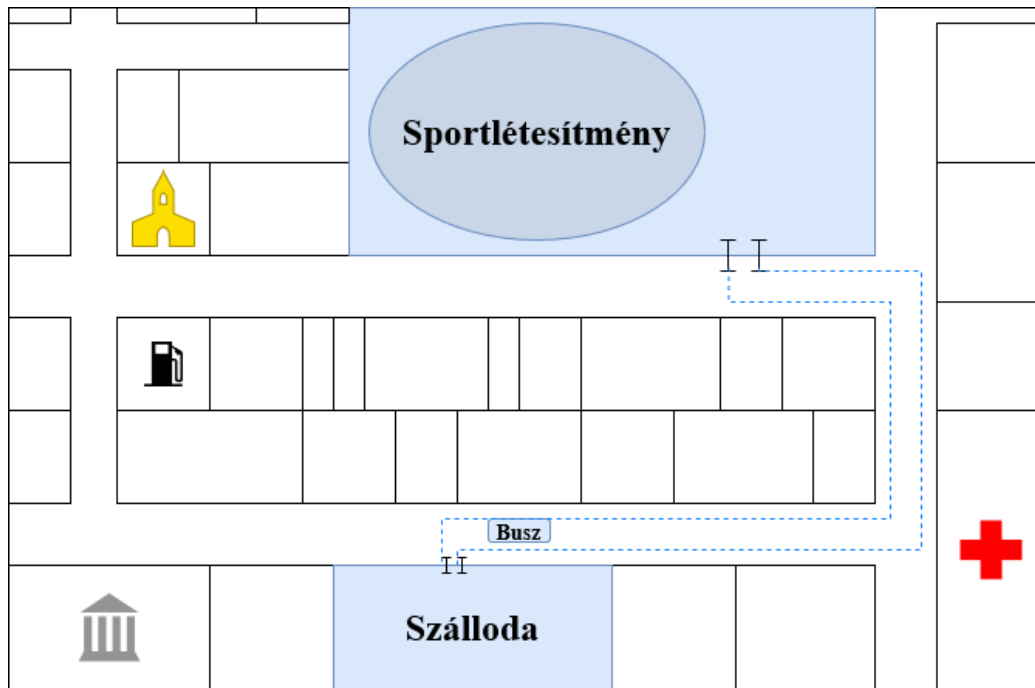
⁹⁷ Például egyedi hologramos matrica

⁹⁸ Ezzel a kültéri könnyen támadható sorok hosszának a csökkentése.

⁹⁹ A repülőterek átvizsgálását is minősíti az ICAO, mely nem megfelelése esetén, az adott országból érkezőket átszállásnál még egyszer ellenőrzik. 2010-ben Magyarország sem felelt meg az előírásoknak.

azonban csak kevés rendezvényen, és ideális körülmények között tud így megvalósulni, mivel gyakran nem megoldható, hogy egy teljes szálloda a védett térbe tartozzon, mivel a többi vendég átvizsgálása nem lehetséges és bár ha a résztvevők száma meg is engedi akkor sem lehet igényebe venni a teljes szállodát¹⁰⁰. Így ezek hiányában a megvalósítás úgy szokott kinézni, hogy a szállodát nem tekintik védett térnek, bár felügyelik azt elszállásoltak szobáit, azonban túl sok a nem felügyelhető terület, ezért mikor a résztvevők felszállnak reggel a buszra az előtt történik az átvizsgálásuk és személyazonosság ellenőrzésük minden reggel a szállodánál, ezzel helyezve őket a teljes napra a védett térbe. A következő „állomása” a folytonos biztonsági térnek a már említett buszok, melyek a résztvevők szállítását végzik, ezeket előzetesen át kell vizsgálni, hogy ne lehessen rajtuk tiltott vagy robbanó eszköz és az átvizsgálás után az összes nem szükséges nyitható/zárható rekeszt sérülésmentesen nem eltávolítható egyedi biztonsági matricával vagy plombával kell ellátni. Ezeken felül a buszoknak ez után 24 órás felügyeletet kell adni, hogy sértetlennek legyenek tekinthetők, ez azt jelenti, hogy napközben folyamatosan kell, hogy rajta tartózkodjon biztonsági személyzet, akár rendőr járőrrel kiegészítve, valamint a napközbeni és éjszakai parkolását is biztosított parkolóban kell megoldani. A folytonos védelmi terek következő és egyben utolsó eleme a különböző versenyhelyszínek vagy egyéb a versenyhez fűződő ünneppel, vagy megemlékezéssel összefüggő helyszínek. Ezeket a helyszíneket is át kell vizsgálni teljes körűen a rendezvény előtt, mely átvizsgálás után folyamatos felügyeletet kell biztosítani a területen és annak periméterén meg kell akadályozni bármiféle illetéktelen behatolást vagy átvizsgálatlan anyag bekerülését. A területre minden belépő személyt és csomagot át kell vizsgálni, kivéve, aki a meghatározott módon (védettnek tekinthető busszal) érkezik egyéb védett térből. Ezzel a résztvevők folytonos átvizsgálása nélkül lehet biztosítani a védett terek sértetlenségét, mely így nem okoz komoly kényelmetlenséget a résztvevők számára.

¹⁰⁰ Egyik részről ritkán áll fent, hogy egy időpontban le lehet foglalni az összes szobát egy szállodában, valamint ezt se a szálloda, se a szervezők nem preferálják, mert ha esetlegesen elmarad, vagy eltolják a rendezvényt, akkor le kell mondani a foglalásokat, ami drága lenne a szállodának, ezért a szerződésben komoly kauciót kötnek ki erre az esetre, amit általában már a szervezők nem preferálnak. Bár a több szálloda használatának is van biztonsági előnye, az elosztott kockázatok elve alapján.

11. ábra: A buborék elv elméleti saját készítésű ábrája

A biztonsági funkcióján kívül a buborék elv egy újabb felhasználási területtel bővült a Covid-19 járvány folytán, mivel ez eddig is arra épült, hogy a résztvevők nem tudnak érintkezni a védett téren kívülivel, így lényegében útját állhatja a fertőzéseknek. Lényegében Covid-tesztet csinálnak a résztvevőkön a védett térbe való belépés előtt, így a védett téren belül már csak negatív teszttel rendelkezővel tudnak érintkezni, ezzel megállítva a résztvevők rendezvényen való megfertőződését.

A magánbiztonság rengeteg feladattal rendelkezik a buborék elv alkalmazása során, ezek közé tartozik a folyamatos jelenlét és felügyelet a területeken, a buszokon, valamint az átvizsgálások végrehajtása, a résztvevők személyazonosságának az ellenőrzése a pass-ok segítségével. A sportrendezvények periméterének a felügyelete és védelme, események jelzése a hatóságok felé. A busz konvojok védelme buborék elven túl kiegészül továbbá általában kíséréssel is, melyet akár a rendőrség, akár fegyveres vagyonőr szolgálat biztosíthat külön járművel, hogy az útvonalon való haladás is biztosított legyen, valamint maguk az útvonalak véletlenszerűsítésével, hogy elkerülhető legyen egy a Ferihegyi gyorsforgalmi úti merénylethez hasonló incidens.

▪ Kríziskezelés

Több kutató is úgy fogalmazza meg a kríziskezelés eredményét, hogy az nem jó vagy rossz, hanem az, hogy megakadályozzuk, hogy a rossz még rosszabbá váljon. A krízis kezelés

feladatai 3 időben elkülönülő szakaszra bonthatók, van az úgynevezett a Krízis előtti¹⁰¹, a Krízis¹⁰², és a Krízis utáni¹⁰³ időszak, mindegyiknek saját feladatrendszere van, melyben bár vannak átfedések, azonban a feladatok fókusza más. A krízis előtti időszak feladatai a krízisre való felkészülésre koncentrálnak, ekkor kell meghatározni a krízis eseményeket és azokhoz elhárítási terveket készíteni, képzéseket tartani, gyakorlatozni, stb. A krízis időszakban a feladat annak elhárítása, megakadályozni, hogy az rosszabb legyen, végezni a kármentést. Azonban a krízis nem ér véget, például egy támadás végével és a sebesültek ellátásával, hanem ekkor jön a Krízis utáni időszak, ami a rendes „üzletmenetre” való visszatérést jelenti, amibe a fizikai helyreállításon kívül, pszichológiai helyreállítás is beletartozik.

- Krízishelyzetek definiálása

A kríziskezelésre való felkészüléshez szükséges azok előzetes meghatározása, ezek lényegében azok az események, amik esetén már nem a rendes üzletmenet alapján működik tovább a rendezvény, hanem a krízistervek és az operatív törzs kríziskezelése alapján. Nem minden biztonsági esemény krízis esemény, hanem csak amelyek komolyan veszélyeztetik a rendezvény lefolytatását, ilyenek lehetnek az életellenes támadások, a havária események¹⁰⁴, vagy akár csak egy csoportos ételmérgezés a versenyzők között. Meg kell próbálni minél több lehetséges opciót és scenáriót meghatározni, hogy minél kevesebb olyan esemény történhessen, amely teljesen váratlanul éri a szervezetet.

- Mentési-, menekítési eljárások

Ez a fázis mikor az előzetesen definiált krízishelyzetekre, elhárítási terveket készítünk, hogy azok bekövetkeztekor csak elő kelljen venni a tervet és azt adaptálni a történésekre, ne akkor kelljen mindent kigondolni, hanem legyenek automatizmusok, az egyes eseményekre. Ilyenek például a menekítési útvonalak előre történő meghatározása, védett menekítési szoba vagy tér kijelölése vagy, akár hogy a sérülteket, melyik kórházba szükséges szállítani. Akár annak meghatározása, hogy melyek azok a krízisek, amelyek esetén a rendezvényt meg kell szakítani, vagy akár beszüntetni, hogy ne történhessen olyan, mint Münchenben, hogy mivel nem volt előre eldöntve egy támadás esetére a protokoll, a versenyek még 12 órán keresztül folytatódtak, mire a szüneteltetés mellett döntöttek. Egy krízishelyzeti tervnek természetesen ennél sokkal többet kell tartalmaznia, többek között időrendben a területen végrehajtandó intézkedéseket,

¹⁰¹ Pre-Crisis

¹⁰² Crisis

¹⁰³ Post-Crisis

¹⁰⁴ Természeti katasztrófák, tűz, árvíz, stb.

lezárás, menekítés, területbiztosítás, hogy kinek mi a feladata egy krízis esetén, az értesítendőök listáját, elérhetőségeit, és sorrendjét, stb. A krízishelyzeti tervek addig terjednek, amíg a krízis befejeződik, utána már a felépülési terven lesz a hangsúly.

▪ Vészhelyzeti kommunikáció

A vészhelyzeti kommunikáción belül értem egyik részről a kifelé irányuló kommunikációt, valamint a belső saját kommunikációt is. A kifelé irányuló kommunikáció krízis esetén még fontosabb, mint eddig, hogy meg legyen határozva, hogy ki jogosult nyilatkozni akár a médiának (media team) vagy kommunikálni egyéb szervekkel (Liaison team), a jogosultak között is fontos, hogy érvényesüljön az egy hang politika, vagyis hogy mindenki ugyanazt kommunikálja kifelé, hogy ne legyen zavar a kommunikációban. A külső kommunikációnál fontos továbbá az emberek és a résztvevők közvetlen tájékoztatása is erre alkalmazható akár hivatalos weboldal vagy akár Facebook oldal. Továbbá egy krízis esetén szükség lehet egy telefonközpont üzemeltetésére is melyen az emberek információt vagy segítséget kérhetnek, esetleg érdeklődhetnek hozzátartozóikról. Ezek kialakításánál is fontos, a redundancia betervezése az, hogy például ne csak egy rendszergazda tudja, frissíteni a weboldalt vagy a Facebook oldalt vagy, hogy ne csak egy ember legyen felkészítve a médiával való kommunikációra, hanem amennyiben ő ezt nem tudja ellátni, legyen, aki el tudja látni a feladatát.

Belső kommunikáció is kiemelten fontos egy krízis kezelés során hogy az információk eljussanak az operatív törzstől a végrehajtókig (field team) és fordítva. Ennek érdekében, ha a krízis esemény érinti a kommunikációs eszközöket vagy hálózatot, fontos a már említett redundáns kialakítása ezen rendszereknek, továbbá alternatív megoldások alkalmazása is, akár a biztosításban résztvevők fő és tartalék telefonszámainak nyilvántartása¹⁰⁵, vagy az alapesetben alkalmazottól eltérő elven működő rádiós eszközök és hálózat tartalékban tartása.

▪ Felépülési terv

A felépülési terv a krízis elhárítása után lép életbe, ennek lényege, hogy miként térünk vissza a rendes üzletmenetre, amennyiben a krízis nem okozta a sportrendezvény beszüntetését. Ennek egyszerűbb formái lehetnek, hogy például hogyan kerüljük vissza az embereket egy téves tűz- vagy bombariadó után. Egy sokkal bonyolultabb eset amennyiben tényleg károkkal járó

¹⁰⁵ Több krízis esetén is hasznos lehet, ha a használatban lévő rádiós eszközök üzemképtelené válnak, azonban megjegyzendő, hogy ezen felül is érdemes alternatívát kialakítani, mert terrortámadás esetén a hatóságok gyakran kapcsolják le a hálózatot, a terroristák egymás közötti kommunikációjának a nehezítése, és/vagy további robbanóeszközök távolról történő aktiválásának az ellehetetlenítésére.

esemény történt, itt egyik részről foglalkozni kell az anyagi károk helyreállításával, azonban sokkal fontosabb ez esetben a pszichológiai helyreállítása a résztvevőknek, hogy újra biztonságba érezék magukat a rendezvényen, továbbá foglalkozni kell az esetleges áldozatok hozzátartozóival is. Valamint azt is fontos meghatározni, hogy ha egy krízis nem okozta, a rendezvény beszüntetését, hogy mennyi idő után térünk vissza az üzletmenetre és folytatjuk a rendezvényt.

6. Javaslatok

A továbbiakban pár javaslatot szeretnék megfogalmazni azzal kapcsolatban, hogy a magánszektorban milyen további fejlődési lehetőségei vannak a sportrendezvények jövőbeni, biztonságosabbá tételének az érdekében.

6.1. Biztosítási feladatokban rejlő lehetőségek

6.1.1. Tudatosítás

Tapasztalataim alapján az egyik legnagyobb kihagyott lehetőség a sportrendezvény biztosítások során az a rendezők, szervezők, sportolók és a szurkolók biztonság tudatosítása, természetesen mindegyik csoportot a nekik megfelelő módszerrel és mértékben. Erre a feladatra, általában a rendőrség jelenleg még nem fektet kiemelt hangsúlyt, ezért ezen a területen a magánbiztonságnak kéne helyt állnia. Mivel a megfelelő biztonságtudatoság által, sok incidens, és bűncselekmény megelőzhető lenne. Ennek első lépése a magán biztonságon belüli proaktív kultúra kialakítása, a reaktív helyett, vagyis úgy ösztönözni az öröket, ahelyett, hogy csak reagálnak dolgokra, figyeljék a környezetüket, az embereket és menjenek elébe a dolgok megtörténtének. Ide tartozik például az örök az irányú képzése, hogy felismerjék a felderítő tevékenységeket, a védelem próbálgatását és ezeket jelentsék, ne csak valami furcsaságként könyveljék el magukban. Míg az öröket lehet így képezni, tréningezni, mind ezekre, mind akár a terrortámadás előtti frusztráció és stressz felismerésére. Addig a szervezők, az önkéntesek, valamint a területen dolgozók, felé ezt inkább előadással lehetne megoldani a „*See something-Say something*”¹⁰⁶ elvnek megfelelően. Vagyis hogy inkább jelezzék azokat, amiket látnak és gyanúsak gondolnak és majd a biztonsági személyzet válogat ezekből, mint hogy semmilyen információ ne jöjjön tőlük. Mivel ezzel akár az 1972-es Müncheni terrortámadást is megelőzhető volna állítani, ha az Uruguayi csapat tagjai jelzik, hogy egy munkást, aki az egyik későbbi támadó volt, kevesebb, mint 24 órával a szálláson találták, mikor elvben nem volt ott dolga. Az utolsó csoport, akit be lehet vonni a tudatosításba, azok maguk a szurkolók, persze az státuszuknak megfelelő formában és mértékben, erre lehet akár megoldás plakátok kihelyezése, vagy kisfilmek a szövetségek oldalán való elhelyezése, vagy mérkőzések előtti levetítése, hogy például mi a teendő, ha egy elhagyott táskát vagy csomagot találnak. Mivel ezzel a sportrendezvényen legnagyobb számban jelenlévő csoportot is be lehetne vonni kismértékben

¹⁰⁶ Magyarul: Látsz valamit- Mondj valamit

a biztonságtudatosításba, mely véleményem szerint még nem okozná a szurkolói élménynek, vagy a rendezvény élvezhetőségének a romlását.

6.1.2. Alacsony profilú biztosítás és Steward-ok megjelenésének a kritikája

A jelenlegi biztosítási trendek arra haladnak, hogy a szurkolói élmény erősítése érdekében egyre kevesebb biztonsági megoldást, illetve élő erőt, mind rendőrt, mind vagyonőrt mutatnak a külvilág és a szurkolók felé. Ennek a folyamatnak a Rendőrség részéről történő megmutatkozása az az alacsony profilú biztosítás megjelenése, melynek lényege hogy a rendőri erők láthatóan nincsenek jelen a sportrendezvényen, őket csupán a szurkolók, nézők elől rejtetten jól mozgósíthatóan helyezik el a területen, hogy a rendőri erők látványa ne váltson ki agressziót a résztvevők és szurkolók részéről. Ezen biztosításokon a rendőrség a Partner csoport és a Spotterek segítségével, próbálja elsősorban megelőzni az incidenseket a tömegben, főleg kommunikációs eszközökkel, hogy csak a végső esetben kelljen intézkednie a rejtett rendőri erőknek.¹⁰⁷ Ezen elvnek a magánbiztonságon belüli érvényesülése az úgynevezett Steward-ok megjelenése, melynek egyre elterjedtebb alkalmazását szorgalmazza az UEFA biztosítási irányelve. Magyarországon közreműködő megnevezéssel lettek honosítva a Steward-ok az Stv. 69/B §-ban. Ennek az a lényege, hogy ne frusztráljuk az embereket a kényszerítő eszközökkel felszerelt személy- és vagyonőrökkel, hanem kommunikatív segítő személyzet érintkezzen az emberekkel, a beléptetésnél, az átvizsgálásnál és a sportlétesítmény területén belül, ezzel is csökkentve az esélyét, hogy a biztosító személyzet indulatokat váltson ki a szurkolókból.

Ezen folyamatokkal véleményem szerint azonban az a probléma, hogy negatívan hatnak a terrorizmus elleni védekezésre. Ahogy már korábban említettem az egyik megghiúsítási módja a terrorcselekményeknek, ha az elkövetőket sikerül elrettenteni vagy elterelni, melyet nyilván a látható védelmi elemek, a kamerák, a fizikai akadályok, az átvizsgálás technikai eszközei, és az élőerő, a Rendőrség és a magánbiztonság látható jelenlétével lehetséges elérni, azonban ezek elrejtése könnyű célpontként mutatja a sportrendezvényt. Ezzel természetesen nem azt szeretném mondani hogy militarizálni kellene a sportrendezvényeket vagy, hogy nem lenne fontos a kommunikáció a tömegkezelésben valamint az incidensek megelőzésében. Véleményem szerint ezen a területen is meg kéne találni a megfelelő egyensúlyt, hogy a tömegkezelés és a terrorcselekmények eltérítése vagy elrettentése szempontjából is a lehető

¹⁰⁷ Tóth Nikolett Ágnes (2019): Sportrendészet a Sportigazgatás Rendszerében, Budapest, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, p. 50.-53. http://real.mtak.hu/107374/1/Toth_Sportrendeszeti_IH_FINAL.pdf (letöltés ideje: 2021. 10. 21.)

legjobbat lehessen kihozni. Továbbá szeretném megjegyezni, hogy egyes kutatások is arra jutottak, hogy a látható védelmi elemek és az élőerő látványa nem feltétlenül kelt félelmet vagy indikál konfliktust, frusztrációt. Mivel a kutatások alapján ezen elemek is hozzájárulnak ahhoz, hogy aki nem elkövetési szándékkal megy el a rendezvényre, az biztonságban érezhesse magát. Erre jutottak a kutatók a 2004-es Olimpia vizsgálata során is, melynek kérdőíve alapján *„Általánosságban elmondható, hogy a szervezők által bevezetett biztonsági és védelmi intézkedések hatását a válaszadók semlegesén értékelték, de nem rontották a játékok élményét.”*¹⁰⁸ Ezek alapján megerősítettnek látom a véleményem, miszerint nem feltétlenül kell minden védelmi megoldást és élőerőt elrejteni az emberek előtt.

6.1.3. Technikai oldal fejlesztése

A biztonság fokozása érdekében elengedhetetlen a sportlétesítmény biztonság technikai oldalának a fejlesztése, melyhez egységes országos fejlesztési tervet kellene készíteni a sportlétesítmények számára. Erre vonatkozóan labdarúgás esetén már az 54/2004. Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról rendelkezik 4 éves biztonságtechnikai terv készítéséről és végrehajtásáról ám szükség lenne ennek a további létesítményekre való kiterjesztésére. A tervnek magába kellene foglalni a fizikai védelmi és mechanikai elemek fejlesztését, valamint a beléptetés és az átvizsgálás technikai eszközeinek a fejlesztését. A mechanikai elemek fejlesztésébe tartozik a tömegbehajtás elleni védelemi elemek, a mechanikai útakadályok elhelyezése is, például ahol gépjárművel megközelíthető a tömeg akár a sportlétesítmény beléptetésénél, akár a szurkolók vonulási útvonalán, itt szeretném megjegyezni, hogy ezen mechanikai elemeken nem minden esetben látszik, hogy védelmi szerepet töltenek be, gyakran virágládáknak vannak kialakítva, mellyel a környezet elcsúfítása nélkül és a látogatók komfortérzetének a növelése mellett töltik be védelmi funkciójukat. A szükséges fejlesztések közé sorolnám továbbá a labdarúgásnál már alkalmazott sport/szurkolói kártya használatát egyéb sportágaknál is, hogy ténylegesen érvényesíteni lehessen egy sportrendezvényről való kitiltást vagy eltiltást. Természetesen ehhez arra is szükség van, hogy a jegyértékesítés névre szólóan legyen megoldva. Továbbá szükséges a sportlétesítmények külső és belső kamera rendszereinek a fejlesztése is, mely jelenleg sok esetben alacsony felbontású, rossz képminőségű, és alacsony számú eszközzel van megoldva. Ezek fejlesztésével, a sportrendezvények esetén már most is alkalmazható arcfelismerés szélesebb

¹⁰⁸ „In general terms, the impact of safety and security measures put in place by the event organizers were viewed neutrally by respondents, but did not detract from their Games experience.” Taylor, Toohey, (2007) i. m. p. 11-13

körű elterjedésével és egy országos adatbázis létrehozásával, melyben a megfelelő jogosultsági szintekkel, el lehetne helyezni arcképeket és azokat jelzésekkel ellátni, könnyebben visszaszorítható lenne a huliganizmus és a rendbontás. Valamint ebben a rendszerben elhelyezhetők lennének azon gyanús személyek is akik, feltehetően bűncselekmény vagy terrortámadás előkészítése céljából feltételezhető felderítő tevékenységet végeztek a sportlétesítmény körül vagy azon belül. Így könnyen felderíthető lenne, ha másik létesítménynél is végezne ilyen tevékenységet. Továbbá egy ilyen rendszer a már elkövetett cselekmények esetén is nagyban támogathatná a felderítést, mert például gyorsabban azonosítható lenne, például, hogy ki helyezett el csomagot, vagy táskát, vagy ki parkolt le gépjárművet az úgynevezett forrópontokon. Egy ilyen rendszer nagy segítséget nyújthatott volna a Bostoni maratoni robbantás esetén is a hatóságoknak, akik kiépített kamerarendszer hiányában, az üzletekből és ATM-ekből származó felvételekkel végül csak 3 nap után tudták azonosítani az elkövetőket. Ezek a fejlesztések, és eszközök a kültéri sportrendezvények esetén is alkalmazhatóak, mind a mobil utakadályok, mind akár mobil kamerarendszerként, mellyel azok biztonsága is javítható.

7. Jövőbeli lehetséges fejlődési irányok

Ahogy látható a 90-es évektől kezdve egyre több feladat kerül kiszervezésre a rendőrségtől a magánszférába és egy partneri viszony kezd kialakulni a felek között, melynek okait a már korábban említett Fehér Könyv összegezte. A partneri viszony kialakulásának az egyik eklatáns példája, hogy amennyiben egy objektum a Rendőrség Tűzszerész Szolgálatával „felülvizsgált és ellenőrzött biztonsági rendszerrel rendelkezik”¹⁰⁹ akkor a közveszéllyel fenyegetés esetén, nem kell automatikusan leüríteni¹¹⁰ a területet, ami egyes gazdasági létesítményekben komoly károkkal járna,¹¹¹ hanem az átvizsgálás annak leürítése és lezárása nélkül is elvégezhető.¹¹² Ez mutatja, hogy a rendszer minősítése után a rendőrség bizalmat ad a magánbiztonságnak, szinte már partneri viszonyban, mely a sportrendezvények viszonyában is fejlődhetne ebbe az irányba, természetesen a megfelelő állami garanciák beépítésével, a hatósági ellenőrzések és a felügyeleti jogkörök kialakításával. Nyilván ezen feltételek, a képzések és minősítések kialakításához alapos előkészület kell a hatóság, illetve a vezető magánbiztonsági cégek közreműködésével, hogy egy olyan feltétel és garancia rendszert lehessen kialakítani, ami mindkét fél számára elfogadható, teljesíthető és vállalható. Ilyen lehetne például a fegyverviselési jog kibővítésének vizsgálata a magánbiztonság számára, hogy a magán szféra is hatékonyabban tudjon beavatkozni egy terrortámadásba egy sportrendezvény esetén, mely esetén a jelenlegi 3 tagú besorolási rendszer is újra gondolásra kerülhetne a terrorizmus kockázatának a mérlegelésével, több fokozat létrehozásával és több feladat magánbiztonságra való ruházásával.

¹⁰⁹ 30/2011. BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 14. § (2a) bekezdés b) pont

¹¹⁰ Az adott körülmények között a intézkedésre jogosult rendőri szerv vezetője, azonban minősítés ellenére is dönthet úgy, hogy lekell.

¹¹¹ Ezen okból van ilyen rendszer kialakítva például a kecskeméti Mercedes gyárban.

¹¹² Előzetes Szakmai Útmutató a Készenléti Rendőrség Tűzszerész Szolgálat által felülvizsgált és ellenőrzött biztonsági rendszer létrehozásához és működtetéséhez http://www.police.hu/sites/default/files/ed_2_2.pdf (letöltés ideje: 2021. 10. 18.)

8. Összegzés

A biztonság az ember egyik alapvető szükséglete, mely megteremtésében egyre nagyobb szerepben vesz részt a magán szektor, azonban azt megteremteni egyetlen szereplő sem képes teljesen egyedül. A terrorizmus pedig pont a biztonságot, a stabilitást akarja elvenni az emberektől, hogy bennük legyen a félelem, hogy annak bármikor, bárki áldozatul eshet, amíg nem teljesítik, amit a terroristák elvárnak. Ahogy az eddigiekből is kiderült a sportrendezvények a tulajdonságaik alapján megfelelnek a terrorizmus lehetséges és prioritált célpontválasztásának, mely látható is volt a bemutatott eseteken keresztül. Egy ilyen támadás ráadásul nem csak a sportrendezvényekre és azok látogatottságára, hanem akár az adott ország, vagy régió teljes turisztikai ágazatára hatással van. Ezek alapján, valamint a sportrendezvények puha célpont léte és abból fakadóan a védelmi egyensúly megtartására vonatkozó igényeknek megfelelően a sportrendezvények biztosítása összetett védelmet és a különböző szereplők közötti megfelelő együttműködést igényel, mely védelemi rendszerben nagy szerepet tölt be a magánbiztonság. A kutatásom, a magánbiztonsági és rendészeti szakemberekkel való beszélgetések, valamint a saját tapasztalataim alapján, a hipotézisem, miszerint „a terrorizmus elleni küzdelemben hatékony szereplő a magánbiztonság” megerősítést nyert.

Ugyanakkor újfent kihangsúlyoznám, hogy ebben a küzdelemben a komplementer rendészet összes szereplőjének van része és feladata, azonban a már korábban ismertetett folyamatoknak megfelelően a jövőben ezen a speciális területen is egyre több feladat kerülhet átruházásra a magánbiztonság szereplőire. Azonban hogy ez megvalósulhasson és a magánbiztonság helyt tudjon állni ezekben a feladatokban, egyik oldalról fokozni kellene az elvárásokat mind a szervező, mind a hatóság részéről, a megfelelő hatósági ellenőrzési és állami garanciák beépítésével. Mindezt természetesen párhuzamosan a képzési rendszer megújításával és sportrendezvény specifikus új képzési és minősítési rendszer kialakítása mellett. Annak érdekében, hogy megfelelően felkészített cégek és szakemberek láthassák el ezt a kiemelt feladatot is, vagyis a sportrendezvények és létesítmények biztosítását.

9. Irodalomjegyzék

- A. H. Maslow (1943): A Theory of Human Motivation
<http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> (letöltés ideje: 2021. 10. 11.)
- Benjamin Netanjahu (1995): *Harc a terrorizmus ellen*. Pécs, Alexandra kiadó ISBN: 9633671906
- Boda József (szerk.): *Rendészettudományi Szaklexikon*, Budapest, Dialóg Campus, Bp., 2019.
- Christián László, Rottler Violetta (2021): *Magánbiztonsági helyzetértékelés 2019-2020*. Glossa luridica VIII. évfolyam, 1-2. szám Budapest, 2021 Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar,
- Dr. Abonyi János, Dr. Fülep Tímea: *Biztonságkritikus rendszerek* (2014) Pannon Egyetem http://moodle.autolab.uni-pannon.hu/Mecha_tananyag/biztonsagkritikus_rendszerek/index.html (letöltés ideje: 2021. 10. 30.)
- Dr. Christián László (szerk.) (2014): *A magánbiztonság elméleti alapjai*. Budapest, Nemzeti Közszeresztati és Tankönyv Kiadó Zrt. ISBN 978-615-5305-47-4
- Dr. Christián László, Lippai Zsolt (2021): *Kakukktojás vagy új rendészeti alappillér?*, in Csaba Zágon, Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk): "Tehetség, szorgalom, hivatás", Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, ISBN: 978-615-81879-0-9, DOI: 10.37372/mrttvpt.2021.1.1 p. 18
- Dr. Havasi Zoltán r. dandártábornok: *A terrorizmus és a jog*. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények, 7. évfolyam 4. szám, 2003/4.
- *Előzetes Szakmai Útmutató a Készenléti Rendőrség Tűzserész Szolgálat által felülvizsgált és ellenőrzött biztonsági rendszer létrehozásához és működtetéséhez*
http://www.police.hu/sites/default/files/ed_2_2.pdf (letöltés ideje: 2021. 10. 18.)
- Finszter Géza (2013): *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Budapest, Nemzeti Közszeresztati és Tankönyv Kiadó Zrt. ISBN 978-615-5344-24-4
- Finszter Géza: *Közbiztonság és Jogállam. Jog-Állam-Politika* 2009. évi 3. szám
- Giulianotti, R. and Klauser, F., (2012) *Sport Mega-Events and 'Terrosim': A Critical Analysis*, *International Review for the Sociology of Sport*, 47:3,
<https://core.ac.uk/download/pdf/288378098.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 02.)
- Jasenszky Nándor (szerk.) (2019.): *Mindennapi biztonság kézikönyv*. Budapest, Terrorelhárítási Központ ISBN: 978-615-00-5650-0

- Jörg Krieger (2019) : How Fears Changed the Games: Of Terror, Security and Costs
https://www.researchgate.net/publication/333669558_How_Fears_Changed_the_Games_Of_Terror_Security_and_Costs (letöltés ideje: 2021. 09. 27.)
- Krajnc Zoltán (szerk.): Hadtudományi szaklexikon. Budapest, Dialóg Campus, Bp., 2019.
- Lippai Zsolt- Thieme-Eső Milán (2020a): A szállodák elleni terrortámadások elkövetésének módszerei. Szakmai Szemle XVIII. évfolyam 2. szám
- Lippai Zsolt- Thieme-Eső Milán (2020b): A szállodák, mint puha célpontok In Csaba Zágón (szerk.): Közös kihívások – egykor és most, Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata ISBN 978-615-81441-1-7
- Magyar Sporttudományi Füzetek XVII., Magyar Sporttudományi Szemle különszáma 2018. A sportturizmus gazdasági és társadalmi kérdései Magyarországon ISBN 978-615-5187-13-1 <https://mstt.hu/wp-content/uploads/2019/10/MSTFXVII-Sportturizmus-2018-1212.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 31.)
- O'Neil, Terry (1989). The Game Behind the Game: High Pressure, High Stakes in Sports Television. Harper and Row. ISBN 9780060160197.
- Professor Tracy Taylor, PhD, Professor Kristine Toohey, PhD (2006): Impacts of terrorism-related safety and security measures at a major sport event. In Event Management, January 2006
https://www.researchgate.net/publication/29463355_Impacts_of_Terrorism-Related_Safety_and_Security_Measures_at_a_Major_Sport_Event (letöltés ideje: 2021. 09. 27.)
- Professor Tracy Taylor, PhD, Professor Kristine Toohey, PhD, (2007): Perceptions of terrorism threats at the 2004 Olympic Games: Implications for sport events, Journal of Sport & Tourism, <https://opus.lib.uts.edu.au/bitstream/10453/5316/3/2006013665.pdf> (letöltés ideje: 2021. 10. 22.)
- Simon Reeve (2011): One day in September: The full story of the 1972 Munich olympics massacre and the Israeli revenge operation “wrath of the God”. New york, Arcade Publishing ISBN: 978-1-61145-035-4
- Tóth Nikolett Ágnes (2019): Sportrendészet a Sportigazgatás Rendszerében, Budapest, Nemzeti Közszerológálati Egyetem
http://real.mtak.hu/107374/1/Toth_Sportrendeszeti_IH_FINAL.pdf (letöltés ideje: 2021. 10. 21.)

Jogszabályok:

- 1744/2013. (X. 17.) Korm. hat. a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról
- 2004. évi I. a sportról szóló törvény
- 2005. évi CXXXIII. a személy- és vagyonvédelemi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény
- 30/2011. BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról
- 54/2004. Korm. rendelet a sportrendezvények biztonságáról

Cikkek:

- Ariane de Vogue (2021): Supreme Court agrees to review Boston Marathon bomber's death penalty case <https://edition.cnn.com/2021/03/22/politics/boston-marathon-supreme-court-death-penalty/index.html> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- BBC (2012): Two German Muslim converts admit terrorism offences Forrás: <https://www.bbc.com/news/uk-16861750> (letöltés ideje: 2021. 11. 02.)
- Boaz Ganor: Defining Terrorism – Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter? <https://www.ict.org.il/Article/1123/Defining-Terrorism-Is-One-Mans-Terrorist-Another-Mans-Freedom-Fighter#gsc.tab=0> (letöltés ideje: 2021. 10. 20.)
- Cathal Kelly (2012): Munich massacre terrorists helped unwittingly by Canadians in 1972 Olympic atrocity https://www.thestar.com/sports/olympics/2012/04/28/kelly_munich_massacre_terrorists_helped_unwittingly_by_canadians_in_1972_olympic_atrocity.html (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- CNN (2013): What we know about the Boston bombing and its aftermath <https://edition.cnn.com/2013/04/18/us/boston-marathon-things-we-know> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Don Yaeger (2002): When the terror began Thirty years later, the hostage drama that left 11 Israeli Olympians dead seems even more chilling and offers grim reminders to today's security experts (2002) <https://vault.si.com/vault/2002/08/26/when-the-terror-began-thirty-years-later-the-hostage-drama-that-left-11-israeli-olympians-dead-seems-even-more-chilling-and-offers-grim-reminders-to-todays-security-experts> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Dr. Serbakov Márton Tibor: A terrorizmus definíciójának kérdése https://ujbtk.hu/dr-serbakov-marton-tibor-a-terrorizmus-definiciojanak-kerdese/#_ftnref64 (letöltés ideje: 2021. 11. 03.)

- Hatósági felhívás: <http://www.thesomervillenews.com/archives/37354> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- JCAT'S COUNTERTERRORISM GUIDE FOR PUBLIC SAFETY PERSONNEL <https://www.dni.gov/nctc/jcat/index.html> (letöltés ideje: 2021. 09. 25.)
- Josh Levs and Monte Plott (2013): Boy, 8, one of 3 killed in bombings at Boston Marathon; scores wounded <https://edition.cnn.com/2013/04/15/us/boston-marathon-explosions/index.html> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Matt Smith and Thom Patterson (2013): FBI: Help us ID Boston bomb suspects <https://edition.cnn.com/2013/04/18/us/boston-blasts> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Raphael Ahren: Germany had a tip-off three weeks ahead of Munich massacre, Der Spiegel claims (2012) <https://www.timesofisrael.com/germany-had-a-tip-off-three-weeks-in-advance-that-palestinians-were-planning-incident-at-munich-olympics-but-failed-to-act-der-spiegel-claims/> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Sarah Ludwig (2014): How the Boston Marathon Bombing Changed the Game of Sports Security <https://www.securitymagazine.com/articles/85357-how-the-boston-marathon-bombing-changed-the-game-of-sports-security> (letöltés ideje: 2021. 10. 06.)
- Scott Wilson, Greg Miller, Sari Horwitz (2013): Boston bombing suspect cites U.S. wars as motivation, officials say https://www.washingtonpost.com/national/boston-bombing-suspect-cites-us-wars-as-motivation-officials-say/2013/04/23/324b9cea-ac29-11e2-b6fd-ba6f5f26d70e_story.html (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)
- Tim McLaughlin: A shaken Boston mostly gets back to work; 12-block crime scene <https://www.reuters.com/article/us-usa-explosions-boston-workers-idUSBRE93F10X20130416> (letöltés ideje: 2021. 10. 24.)

10.Ábrajegyzék

1. ábra: Maslow szükséglet piramis, saját készítésű ábra A. H. Maslow (1943): A Theory of Human Motivation alapján http://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm (letöltés ideje: 2021. 10. 11).....	4
2. ábra: Komplementer rendészet Forrás: Dr. habil. Christián László - dr. Rottler Violetta (2019): A biztonság megteremtésének új megközelítése: komplementer rendészet p. 2. (letöltés ideje: 2021. 10. 06.) http://real.mtak.hu/119394/1/Abiztonsagmegteremtesenekujmegkozelitesekomplementerrendeszet.pdf	5

3. ábra: Terrorista támadási ciklus ábra magyar nyelvű fordítása https://www.dni.gov/nctc/jcat/index.html (letöltés ideje: 2021. 09. 25.).....	12
4. ábra: A robbanások egymáshoz viszonyított elhelyezkedése (letöltés ideje: 2021. 10. 05.) https://www.theverge.com/2013/4/16/4230820/in-boston-bombing-flood-of-digital-evidence-is-a-blessing-and-a-curse	18
5. ábra: Kockázatelemzési mátrix, Forrás: Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara, Szakmai Kollégium, Dr. Kovács Tibor, Dr. Horváth Tamás: Kockázateértékelési módszerek és lehetőségeik a fizikai védelem területén, (2013) https://szakmaikamara.hu/kockazatertekelesi-modszerek-es-lehetosegeik-a-fizikai-vedelem-területen/ (letöltés ideje: 2021. 10. 25.).....	28
6. ábra: Eseményfa ábra magyarítása Forrás: Pavel Senovsky: Critical Infrastructure Risks p. 5 https://www.researchgate.net/publication/235957458_Critical_Infrastructure_Risks (letöltés ideje: 2021. 10. 30.).....	29
7. ábra: Hibafa ábra magyarítása Forrás: Dr. G.S. Mahapatra, Biplab Sinha Mahapatra: Intuitionistic Fuzzy Fault Tree Analysis Using Intuitionistic Fuzzy Numbers p. 8 https://www.researchgate.net/publication/228932387_Intuitionistic_Fuzzy_Fault_Tree_Analysis_Using_Intuitionistic_Fuzzy_Numbers (letöltés ideje: 2021. 10. 30.)	29
8. ábra: Egyszerűsített szervezeti hierarchia, saját szerkesztés	31
9. ábra: Egyszerűsített RACI mátrix, a biztosítási feladatokról. Forrás: Saját szerkesztés	34
10. ábra: Biztonsági távolságok bombafenyegetés esetén ábra magyar nyelvű fordítása https://www.fbiic.gov/public/2013/oct/DHS-DOJ%20Bomb%20Threat%20Stand-off%20Card%20(Front-Back).pdf (letöltés ideje: 2021. 10. 26.).....	35
11. ábra: A buborék elv elméleti saját készítésű ábrája.....	38